Довідник для повсякденного життя в Японії

Для проживання у Японії осіб, які
мають право на додатковий захист

<українська>

(Державний фонд) Азіатський фонд добробуту та освіти

Штаб-квартира у справах біженців

110

Для здійснення термінових повідомлень про події та нещасні випадки телефонуйте за номером 110 (безкоштовно) без коду міста
Для отримання нетермінових консультацій використовуйте місцевий номер без коду міста 9110.
Номер факсу: 110
Щоб дізнатися номер, зверніться до поліції відповідної префектури.

119

Для виклику пожежників, рятувальників та швидкої допомоги телефонуйте за номером 119 (безкоштовно) без коду міста.
Номер факсу: 110　　Номер факсу без коду міста: 119

Зателефонувавши за номером 110 або 119,
Повідомте повільно та чітко наступну інформацію:
1. Виникла надзвичайна ситуація
2. Що сталося
3. Де (адреса або орієнтир)
4. Ваше ПІБ
5. Номер телефону, з якого ви дзвоните

Під час виклику швидкої допомоги також приготуйте свідоцтво медичного страхування.

Вступ

З моменту свого створення в 1979 році Штаб-квартира у справах біженців за дорученням уряду здійснювала проекти з підтримки переселення індокитайських біженців до Японії. Прийом індокитайських біженців закінчився наприкінці грудня 2005 року, за цей час 11 319 осіб отримали дозвіл на поселення в Японії. У серпні 2002 року (14 рік Ери Хейсей) уряд Японії прийняв рішення про підтримку переселення біженців, визнаних міністром юстиції відповідно до Конвенції про біженців 1951 року (конвенційні біженці). Програма була запущена восени 2003 року в центрі підтримки поселенців, яким керує Штаб-квартира у справах біженців, і зараз реалізується в Центрі підтримки біженців RHQ. Крім того, рішенням кабінету міністрів у жовтні 2008 року (20 рік Ери Хейсей) уряд ухвалив приймати біженців із третіх країн в якості пілотного проекту, орієнтованого на біженців з М'янми, що знаходяться в таборах біженців у Таїланді, по 30 осіб (сімейних одиниць) щорічно протягом п'яти років, починаючи з 2010 року (22 рік Ери Хейсей). З 2015 року приймаються біженці з М'янми, що знаходяться у Малайзії, а в червні 2019 року за рішенням Кабінету міністрів біженці, що можуть бути прийняті замінено на біженців, які тимчасово перебувають в Азійському регіоні, що збільшило кількість реципієнтів. Крім того, у грудні 2023 року уряд Японії почав надавати допомогу особам, які мають право на додатковий захист. Штаб-квартира у справах біженців надає послуги з навчання японській мові, працевлаштування та інші послуги у Центрі підтримки RHQ. Ми щиро сподіваємося, що багато хто з тих, хто оселився в якості біженців, адаптуються в японському суспільстві та виявлять активність у різних галузях. З іншого боку, поки їхнє життя не стане стабільним, їм може бути важко зрозуміти різні японські звичаї та події, та, ймовірно, вони стикатимуться з різними труднощами. Цей «Довідник для повсякденного життя в Японії» був підготовлений для вас. Ми пояснили основи, щоб зробити ваше життя в Японії зручнішим. Будь ласка, використовуйте цей довідник, щоб зрозуміти різні системи та правила в Японії, отримати більш детальну інформацію та зробити своє життя в Японії більш комфортним. Крім того, не соромтеся звертатися до консультаційної служби, що діє при Штаб-квартирі у справах біженців, або до консультантів у справах біженців. Ми сподіваємося, що незабаром ви зможете стати незалежними та жити стабільним життям. Якщо у вас є будь-які коментарі щодо змісту, будь ласка, не соромтеся надсилати їх до Штаб-квартири у справах біженців.

Березень 2026 року

Штаб-квартира у справах біженців

Для осіб, які перебувають у Японії як суб'єкти, які мають право на додатковий захист

1. Процедури оформлення перебування

Більшість осіб, яким надано додатковий захист і які проживають в Японії, мають право залишатися в Японії за статусом «довгострокового резидента» відповідно до Закону про імміграційний контроль та визнання біженців (далі — «Закон про імміграційний контроль»). Основними термінами перебування для довгострокових резидентів є один, три та п'ять років, які необхідно продовжувати. Способи процедур продовження докладно описані у п. 1-1 Глави 1.

2. Картка резидента

Тим, хто набуває нового статусу проживання при наданні статусу особи, яка має право на додатковий захист, видається карта резидента.
Інформацію про видачу картки резидента див. у п. 1-2 Глави 1.

3. Національне медичне страхування

У Японії всі іноземці зі статусом проживання понад три місяці зобов'язані вступити до системи Національного медичного страхування. Ті, хто не охоплений медичним страхуванням на своєму робочому місці, повинні подати заяву на вступ до системи національного медичного страхування у муніципальній адміністрації вашого міста, селища чи села. Подробиці описані у п. 5-3 Глави 5.

4. Регіональна інформація

Для того, щоб ви могли проживати в Японії далі, важливо, щоб вас прийняли в місцевій спільноті. Методи сортування відходів, вимоги до вступу до асоціації мешканців, послуги для мешканців тощо різняться залежно від регіону, тому уточніть це під час відвідування муніципальної адміністрації вашого міста, селища чи села.
Також важливо вітати людей, які живуть поряд з вами та на поверхах вище та нижче вас. Ймовірно, вони вам розкажуть і про місцеві правила проживання.
Якщо ви вступите до асоціації мешканців, ви зможете отримати допомогу, якщо у вас виникнуть проблеми.

Зміст

Глава 1 Юридичні процедури

1-1 Статус проживання для довгострокових резидентів 1

1-2 Картка резидента 4

1-3 Як викликати членів сім'ї 7

1-4 Процедури укладання шлюбу 9

1-5 Процедури при народженні дитини 11

1-6 Процедури у разі смерті члена сім'ї 13

1-7 Процедури розлучення 15

1-8 Як отримати дозвіл на постійне проживання 17

1-9 Натуралізація 19

1-10 Реєстрація печатки (особистої печатки) 21

1-11 Виїзд за кордон 22

1-12 При переїзді за кордон 24

Глава 2 Повсякденне життя

2-1 Японські правила, яких слід дотримуватися у суспільстві 25

2-2 Поліцейська будка 27

2-3 Коли життя важке 27

2-4 Порада щодо соціального забезпечення 28

2-5 Діти, які потребують захисту 29

2-6 Оренда приміщення для проведення зборів 29

2-7 Про державні консультаційні центри, як-от юридична консультація 30

2-8 Заміна або отримання посвідчення водія 31

2-9 Встановлення стаціонарного телефону та перенесення телефонного номера 34

Глава 3 Робота
3-1 Хочу знайти роботу 35
3-2 Хочу здобути професійну освіту 36
3-3 Як отримати різні кваліфікації 37
3-4 Страхування зайнятості 38
3-5 Страхування працівників від нещасних випадків 40
3-6 Звільнення з роботи або перехід до іншої компанії 41

Глава 4 Житло
4-1 Я хочу переїхати в державне житло або житло Агентства міського відродження 43
4-2 Приватне орендне житло 45
4-3 Як купити будинок 46

Глава 5 Медичне обслуговування
5-1 У разі хвороби або травми 47
5-2 Клініки швидкої допомоги у святкові дні (нічний час) 48
5-3 Національне медичне страхування 49
5-4 Державне страхування довгострокового догляду 52
5-5 Медичні огляди та вакцинація 55
5-6 Коли ви не можете сплатити медичні витрати 56
5-7 При психологічних занепокоєннях 57
5-8 Допомога для дітей-інвалідів вдома та центри навчання 59
5-9 Вагітність та пологи 61

Глава 6 Освіта
6-1 Японська система освіти 65
6-2 Процедури зарахування та переведення до школи початкових і середніх класів 67
6-3 Як записатися в ясла-садок або дитячий садок 68
6-4 Коли ви хочете вступити до школи старших класів 71

6-5 Коли ви хочете вступити до університету тощо. 73
6-6 Вищі технічні коледжі та професійно-технічні училища 76
6-7 Коли у вас виникають проблеми з оплатою за навчання 78
6-8 Коли ви хочете вчитися за кордоном 80
6-9 Вивчення японської мови 82

Глава 7 Аварії, пожежі та швидка допомога
7-1 У випадку аварії чи крадіжки 84
7-2 У випадку дорожньо-транспортній пригоді 85
7-3 У випадку пожежі 86
7-4 У випадку раптового захворювання/травми 86
7-5 Витік газу 87

Глава 8 Стихійні лиха
8-1 Землетруси 88
8-2 У разі тайфунів та повеней 91
8-3 Страхування від пожеж та землетрусів 93
8-4 Свідоцтво про шкоду від лиха 94

Глава 9 Податки, пенсії та страхування
9-1 Види податків 95
9-2 Як платити податки 96
9-3 Подання остаточної податкової декларації 99
9-4 Коли ви не можете сплатити податки 99
9-5 Державна пенсійна система Японії 100
9-6 Види державних пенсій та кваліфікаційні вимоги 103
9-7 Коли ви не можете сплачувати пенсійні внески 108
9-8 Види приватного страхування 109

Глава 1 Юридичні процедури

1-1 Статус проживання для довгострокових резиденті

На що мені слід звернути увагу, якщо я отримаю статус проживання «довгострокового резидента»?

Статус проживання «довгострокового резидента»

Статус проживання «довгострокового резидента» надається тим, кому міністр юстиції дозволяє проживати у Японії протягом певного терміну з урахуванням особливих причин. Для довгострокових резидентів Японії відсутні обмеження на діяльність у країні, тому для роботи відсутня потреба звертатися за дозволом на зайняття іншою діяльністю, крім тієї, яка дозволена відповідно до статусу проживання. Також немає потреби змінювати статус проживання, якщо ви розлучилися або звільнилися з роботи.

1. Перевірте свій статус проживання та термін перебування.

Коли ви отримаєте статус особи, яка має право на додатковий захист в Японії, уточніть у співробітника регіонального офісу Агенства імміграційної служби на місці, чи потрібно вам проходити будь-які інші процедури для того, щоб легально перебувати в Японії. Після отримання або зміни статусу проживання перевірте свій статус перебування та термін його дії та запитайте, коли вам слід продовжити статус проживання наступного разу.

Ви можете самостійно перевірити статус проживання та термін дії, оскільки вони вказані на вашій картці резидента. Якщо ви не знаєте, як перевірити їх самостійно, ви можете звернутися до Єдиного інформаційного центру для іноземних резидентів у регіональному офісі Агенства імміграційної служби вашого регіону.

2. Вам необхідно продовжити термін перебування у країні.

Довгострокові резиденти повинні продовжувати термін свого перебування кожні один, три чи п'ять років. Якщо ви не зробите таке продовження, ви будете перебувати в країні нелегально з дня закінчення терміну перебування та підлягаєте депортації, тому, будь ласка, зверніть на це найсерйознішу увагу!

Продовження терміну перебування здійснюється в регіональному офісі Агенства імміграційної служби, в юрисдикції якого знаходиться місце вашого проживання. Заяви на продовження приймаються приблизно за три місяці до закінчення терміну перебування, тому підготуйтеся заздалегідь. Для осіб, які мають право на додатковий захист, документи, необхідні для подання заяви на продовження терміну перебування в якості «довгострокового резидента», наступні. (Проте вас можуть попросити надати додаткові документи в залежності від індивідуальних обставин).

(1) Форма заяви про дозвіл на продовження терміну перебування

(2) Одна фотографія (*не потрібно надавати для осіб молодше 16 років)

(3) Картка резидента

(4) Паспорт або свідоцтво про статус проживання (*у разі неможливості надати — заяву із зазначенням причини, з якої ви не можете цього зробити)

(5) Документи, що відповідають характеру діяльності в Японії

- Довідка про місце проживання (jyuminhyo) (із зазначенням усіх членів домогосподарства)
- Свідоцтво про оподаткування (або звільнення від податків) податком на місцевих жителів та свідоцтво про сплату податків
- Довідка з місця роботи (* якщо заявник працює)

Я отримав статус особи, яка має право на додатковий захист, перебуваючи в Японії за статусом проживання «короткострокового перебування», чи можна залишатися в цьому статусі?

Статус проживання «короткострокове перебування» надається тим, хто в'їхав до країни з метою огляду визначних пам'яток, короткострокового бізнесу або відвідування сім'ї.

Статус проживання «короткострокове перебування» необхідно продовжувати максимум кожні 90 днів, до того ж існують обмеження на діяльність, таким чином ви не можете працювати без дозволу на зайняття іншою діяльністю, крім тієї, яка дозволена відповідно до статусу перебування. Крім того, різні адміністративні послуги, на які мають право особи, які мають право на додатковий захист можуть бути недоступними для людей з таким статусом.

Тому, якщо ви визнані особою, яка має право на додатковий захист, перебуваючи у статусі проживання «короткострокове перебування», вам слід подати заяву на зміну статусу проживання з «короткострокове перебування» на «довгостроковий резидент» в регіональний офіс Агенства імміграційної служби, в юрисдикції якого знаходиться місце вашого проживання. Заява про зміну статусу може бути подана у будь-який час протягом терміну перебування.

Для осіб, які мають право на додатковий захист, документи, необхідні для подання заяви на зміну статусу на «довгостроковий резидент», наступні. (Проте вас можуть попросити надати додаткові документи в залежності від індивідуальних обставин).

(1) Форма заяви про дозвіл на зміну статусу проживання

(2) Картка резидента (*для резидентів, які проживають у країні протягом середньо- та довгострокового часу)

(3) Паспорт

(4) Збір (10000-75000ієн (10000-65000 ієн для онлайн-заявок))
(https://www.moj.go.jp/isa/01_00644.html)

1-2 Картка резидента

Картки резидента видаються іноземним громадянам, які перебувають у Японії у середньо- та довгостроковий період після отримання дозволу на перебування. Картку резидента необхідно завжди мати при собі. Іноземці віком до 16 років звільняються від обов'язку постійно мати при собі картку резидента.

1. Заява на отримання нової картки резидента

1. Особам, яким нещодавно було надано статус середньо- та довгострокового резидента на підставі дозволу на в'їзд, у паспорт буде вклеєно штамп про дозвіл на в'їзд, а також видано картку резидента в аеропорту Наріта, аеропорту Ханеда, аеропорту Чубу, аеропорту Кансай, аеропорту Шін-Чітосе, аеропорту Хіросіма та аеропорту Фукуока. Після цього вони повинні з'явитися до муніципального управління вашого міста, селища чи села за місцем проживання протягом 14 днів з моменту встановлення місця проживання, взявши з собою картку резидента.

В інших портах в'їзду та виїзду картка резидента видається після того, як у паспорті проставлено печатка дозволу на висадку, а особа, яка стала середньо- та довгостроковим резидентом, повідомила муніципальне управління вашого міста, селища чи села про місце свого проживання. (Зазвичай, регіональний офіс Агенства імміграційної служби надсилає картку поштою за місцем проживання).

(ii) При народженні дитини необхідно подати заяву на отримання статусу проживання до відділу регіонального офісу Агенства імміграційної служби протягом 30 днів від дня народження.
* Картки резидента мають термін дії. У осіб із посвідкою на постійне проживання у віці 16 років та старших — сім років від дати видачі; у осіб, що молодші 16 років — до дати 16-річчя включно; у осіб без посвідки на постійне проживання у віці 16 років та старших — до дати закінчення строку перебування включно; у осіб, що молодші 16 років — до дати закінчення терміну перебування включно або до дати 16-річчя включно, залежно від того, що настане раніше.
*Датою закінчення терміну дії картки резидента для осіб віком до 16 років, виданої 1 листопада 2023 року або пізніше, є дата закінчення строку проживання або день, що передує їхньому 16-річчю, залежно від того, яка з цих дат настане раніше.

2. Заява на продовження, зміну чи повторну видачу

1. Продовження
Особи з посвідкою на постійне проживання у віці 16 років та старші подають заяву на продовження строку дії протягом двох місяців до закінчення терміну дії їхньої поточної картки резидента, а ті особи, чий 16-річний день народження випадає на дату закінчення терміну дії картки резидента, або напередодні протягом шести місяців до настання 16-річчя, або напередодні, мають продовжити дію картки резидента в регіональному офісі Агенства імміграційної служби, в юрисдикції якого знаходиться місце проживання цих осіб. Документи, необхідні для подання заяви на продовження терміну дії картки резидента, наступні (проте залежно від індивідуальних обставин можуть бути запитані додаткові документи).

(i) Форма заяви про продовження терміну дії картки резидента
(ii) Одна фотографія
(iii) Паспорт (або свідоцтво про статус проживання)
* Якщо заявник не може надати документи — заява із зазначенням причини, через яку він не може цього зробити
(iv) Картка резидента

(2) Зміна
Якщо ви змінюєте місце проживання, тоді протягом 14 днів після переїзду на нове місце проживання повідомте про це міністра юстиції Агенства імміграційної служби в муніципальному управлінні вашого міста, селища чи села за новим місцем проживання, взявши з собою картку резидента.

* Будь ласка, пам'ятайте, що для зміни місця проживання ви повинні повідомити муніципалітет, звідки ви їдете, та отримати свідоцтво про виїзд, а потім надати це свідоцтво про виїзд до муніципалітету, в який ви в'їжджаєте.
Якщо ви змінили своє ім'я, наприклад, змінили прізвище у зв'язку з одруженням, змінили дату народження, стать, громадянство або регіон, ви повинні повідомити про це міністра юстиції Агенства імміграційної служби через відділ регіонального офісу Агенства імміграційної служби протягом 14 днів.

(3) Повторний випуск.
Якщо ви загубили свою картку резидента внаслідок втрати, крадіжки, знищення або з будь-якої іншої причини, ви повинні подати заяву на повторний випуск картки резидента до відділу регіонального офісу Агенства імміграційної служби протягом 14 днів з дня, коли вам стало відомо про цей факт (якщо вам стало відомо про цей факт під час виїзду з Японії, то з першого дня вашого в'їзду в Японію після цього)

3. Процедура видачі

(i) Новоприбулі до Японії повинні подати заяву на отримання картки резидента в порту в'їзду/виїзду. Фотографія, яка використовується на той час, зареєстрована в заяві на видачу свідоцтва про дозвіл на проживання, пов'язаного з відповідним з дозволом на висадку, або в заяві на візу тощо, тому немає необхідності готувати фотографію при подачі заяви на висадку.

(ii) У різних заявах, що стосуються проживання, як-от заява на продовження терміну проживання, та заявах/повідомленнях, що стосуються картки резидента, до бланку заяви та тощо повинна бути додана та здана фотографія, зроблена не більше ніж за три місяці до дати подання заяви або повідомлення.

(Примітка) На картках резидента, виданих із датою закінчення терміну дії до 16-річчя заявника або напередодні фотографії не відображаються.

1-3 Як викликати членів сім'ї

Особи, які мають право на додатковий захист (включаючи довгострокових резидентів, осіб з посвідкою на постійне проживання та натуралізованих громадян Японії), також можуть викликати для спільного проживання в Японії членів своїх сімей за тими ж процедурами, що й інші іноземці. Умови для такого виклику вказані нижче, причому громадянство і країна проживання сім'ї, що викликається, на момент виклику можуть відрізнятися від їх країни походження.

(1) Подружжя

(2) Свої діти, які не перебувають у шлюбі, не досягли повноліття

(3) Усиновлені діти віком до шести років.

Процедура запрошення особи передбачає подання спонсором заявки на отримання свідоцтва про право на проживання в регіональний офіс Агенства імміграційної служби, що має юрисдикцію над місцем проживання спонсора (за винятком відділень в аеропорту Наріта та аеропорту Кансай. Оскільки деякі відділення можуть не займатися цими питаннями, просимо звертатися за інформацією по телефону). Заява подається від імені особи, яку запрошують. Після видачі свідоцтва про дозвіл на проживання, воно надсилається стороні, що викликається, яка потім подає заяву на візу з метою поселення в Японії в найближче японське дипломатичне представництво за кордоном, взявши з собою свідоцтво про дозвіл на проживання та паспорт. Після видачі візи особа, що викликається, може в'їхати в Японію.

Свідоцтво про дозвіл на проживання дійсне протягом трьох місяців з дати видачі та стає недійсним, якщо ви не в'їдете в Японію протягом цього терміну, тому свідоцтво про дозвіл на проживання має бути надіслане стороні, що викликається, відразу після його видачі відділом регіонального офісу Агенства імміграційної служби, а сторона, що викликається, повинна якнайшвидше відвідати найближче японське дипломатичне представництво за кордоном для подання заяви на візу. З цієї причини стороні, що викликається, рекомендується отримати паспорт для в'їзду в Японію заздалегідь, до того, як сторона, що викликає, почне процедуру.

Для отримання документів, необхідних для подання заяви на отримання свідоцтва про дозвіл на проживання, будь ласка, зверніться до відповідного регіонального офісу Агенства імміграційної служби, куди ви плануєте подати заяву (за винятком філії аеропорту Наріта та філії аеропорту Кансай).

1-4 Процедури укладання шлюбу

Шлюб у Японії

1. Вимоги до шлюбу

(1) Для осіб, які мають право на додатковий захист
Вимоги до осіб, які мають право на додатковий захист, для укладання шлюбу в Японії засновані на чинних законах країн їх походження (країн проживання).

2. Процедура укладання шлюбу

Чоловік і жінка, які бажають одружитися, повинні подати до муніципального управління за місцем проживання, до якої повинні бути додані наступні документи. Крім того, повідомлення про шлюб приймається в муніципальному офісі вашого міста, селища чи села, де реєструється шлюб, але якщо не буде надано Свідоцтво про правоздатність одружуватися тощо, у департаменті юстиції або регіональному управлінні юстиції відповідної юрисдикції буде проведено розгляд питання про те, приймати або не приймати повідомлення. Бланки повідомлення про шлюб можна отримати в муніципальних установах, вони повинні бути підписані та скріплені печатками обох сторін та як мінімум двох повнолітніх свідків (для іноземних громадян потрібні підписи).

<Необхідні документи>
(a) Свідоцтво про визнання статусу особи, яка має право на додатковий захист
(b) Свідоцтво про правоздатність одружуватися
Однак, якщо в країні не видається довідка про правоздатність укладати шлюб або її одержання ускладнено, необхідно подати заяву про неможливість отримання довідки про правоздатність укладати шлюб та документ, що підтверджує статус (паспорт, посвідчення громадянства або інший документ, що посвідчує особу, копію регістру особи, свідоцтво про народження тощо).
Якщо сертифікати та інші документи, що додаються, складені іноземною мовою, тоді переклад документа із зазначенням перекладача.

* Усе сказане вище відноситься до загальних випадків. Перед поданням повідомлення про шлюб проінформуйте муніципальне управління про наступні питання, уточніть порядок процедур та підготуйте документи:
(a) Назва країни вашого походження
(b) Чи є у вас Свідоцтво про визнання статусу особи, яка має право на додатковий захист?
(c) Чи є у вас Проїзний документ або паспорт, чи ні того, ні іншого?
(d) Яким є ваш статус проживання?

3. Після укладання шлюбу

Про будь-яку зміну прізвища, громадянства або регіону внаслідок шлюбу необхідно повідомити регіональний офіс Агенства імміграційної служби протягом 14 днів.

1-5 Процедури при народженні дитини

1. Якщо ви дізналися, що вагітні, отримайте книжку матері та дитини

Якщо лікар підтвердить вагітність, заповніть ім'я породіллі, передбачувану дату пологів, назву лікарні тощо на бланку повідомлення про вагітність у муніципальному управлінні вашого міста, селища чи села за місцем проживання та отримайте «Книжку матері та дитини». Ці процедури необхідні для здоров'я матері та дитини під час вагітності та для охорони здоров'я дитини після народження. Ця процедура також дозволяє матері та дитині пройти безкоштовний медичний огляд та зробити щеплення (у муніципальному офісі вашого міста, селища чи села або місцевому центрі громадської охорони здоров'я).

2. Коли народжується дитина

(1) Надіслати повідомлення про народження дитини (протягом 14 днів)

При народженні дитини свідоцтво про народження (видане лікарем або акушеркою, яка приймала пологи) має бути подано разом із повідомленням про народження до муніципального управління за місцем проживання вашого міста, селища чи села протягом 14 днів. Одночасно у книзі матері та дитини робиться підтвердження про завершення процедури повідомлення про народження. Після подання повідомлення про народження створюється довідка про місце проживання (jyuminhyo) як для «особи, що перебуває в країні певний період у зв'язку з народженням». У цей час не забудьте зареєструвати дитину в системі Національного медичного страхування (у разі соціального страхування ця процедура здійснюється за місцем роботи), подати заяву на отримання дитячої допомоги та медичну картку немовляти у муніципальному офісі.

(2) Бути уважним щодо громадянства дитини

Якщо дитина, народжена в парі японця та іноземця, набуває японського або іноземного громадянства за народженням, вона має обрати одне з двох громадян на момент досягнення 20 років.

Зверніть увагу, що якщо дитина японської та іноземної пари народжується за кордоном і набуває японського та іноземного громадянства за народженням, вона втрачає японське громадянство, якщо протягом трьох місяців разом із повідомленням про народження не буде подано повідомлення про збереження японського громадянства донайближчого японського дипломатичного представництва за кордоном або до муніципального управління вашого міста, селища чи села за місцем проживання.

(3) Подати заяву про надання дитині статусу резидента або дозвіл на постійне проживання (протягом 30 днів) та виконати процедури з видачі картки резидента.

Якщо обидва батьки є іноземцями, дитина не стане громадянином Японії, навіть якщо народиться в Японії. Щодо дітей іноземного громадянства, якщо повідомлення про народження було прийнято муніципальним управлінням за місцем проживання вашого міста, селища чи села, вони можуть отримати свідоцтво про прийняття повідомлення про народження. Зверніться зі свідоцтвом про реєстрацію народження до регіонального офісу Агенства імміграційної служби, яке має юрисдикцію над вашим місцем проживання (за винятком відділення в аеропорту Наріта та відділення в аеропорту Кансай), і подайте заявку на отримання статусу проживання (протягом 30 днів після народження). Якщо один із батьків має посвідку на постійне проживання, подається заява про дозвіл на постійне проживання.

Пізніше (приблизно через 60 днів після подання заяви) повідомлення про результати розгляду заяви буде надіслано поштою на ваш будинок, і ви зможете віднести це повідомлення до відділу регіонального офісу Агенства імміграційної служби тощо, щоб отримати картку резидента.

1-6 Процедури у разі смерті члена сім'ї

Коли вмирає родич, вирішення різних питань, включаючи похорон, покладаються на членів сім'ї, що залишилися. Похорон та прощальні церемонії сильно різняться залежно від етнічної та релігійної приналежності. Один із способів з'ясувати це — проконсультуватися зі старостами у країні походження чи представниками асоціації мешканців. Інший спосіб — довірити похорон похоронному бюро. Родичі, що залишилися, або люди, які проживали з покійним, повинні виконати наступні процедури від імені померлого. У деяких випадках похоронне бюро подбає про процедури від вашого імені.

1. Подання повідомлення про смерть
Повідомлення про смерть подається до муніципального управління вашого міста, селища чи села за місцем знаходження сповіщувача або за місцем смерті померлого протягом семи днів після того, як стало відомо про смерть, а до бланку повідомлення про смерть додається свідоцтво про смерть або протокол розтину, складений лікарем.

2. Заява на отримання дозволу на поховання та кремацію трупа
Дозвіл на поховання та кремацію видається одночасно під час подачі повідомлення про смерть до муніципального офісу. (Для цього муніципальні офіси вашого міста, селища чи села приймають 24 години на добу). Надсилання тіла в країну походження є складною процедурою та вимагає дорогих витрат на відправлення.

3. Повернути картку резидента протягом 14 днів.

4. Залежно від померлого, необхідні наступні процедури
(1) Якщо людина була працевлаштована, необхідно зв'язатися з місцем роботи та попросити виконати процедури оформлення допомоги у зв'язку зі смертю та процедури соціального страхування.

(2) Якщо вона була абонентом медичного страхування або членом сім'ї абонента медичного страхування, зверніться до асоціації медичного страхування або пенсійного відділу з вимогою про виплату допомоги на поховання.

(3) Якщо вона була учасником національної системи пенсійного забезпечення або національного медичного страхування, зверніться до муніципального офісу вашого міста, селища чи села та подайте заяву на оплату похоронних витрат.
*Якщо людина, яка сплачувала внески до національної системи пенсійного забезпечення більше трьох років, помирає, не отримавши пенсію, ви можете вимагати одноразової виплати у зв'язку зі смертю.

(4) Якщо покійний був одержувачем пенсії, необхідно подати заяву про зупинення виплати протягом 10 днів після смерті (14 днів для національної системи пенсійного забезпечення) до пенсійного відділу або відділу національної пенсії в муніципальному офісі.

(5) Якщо є страхування життя, заощадження чи нерухомість, робиться заява та зміна імені власника.

(6) Якщо він був власником рахунку за комунальні послуги, змініть ім'я.

(7) Проводиться процедура розірвання договору на мобільний телефон та кредитні картки.

5. Місце на кладовище

Що стосується місця на кладовище, ви можете купити місце на кладовище або орендувати осуарій, але існують наступні типи кладовищ.

・Громадські кладовища (кладовища, які належать місцевим органам самоврядування, і вони дешевші за приватні кладовища, незалежно від конфесії).
・Приватні кладовища (кладовища, які належать державним або релігійним юридичним особам).
・Храмові кладовища (кладовища, які розташовані на території храму та які адмініструються та експлуатуються храмом).

Щодо поховань, крім «надгробків», що знаходяться на кладовищах та у храмах, існують також могили в стилі «осуарій». Від самого початку осуарій був місцем, де останки зберігалися допоки не було побудовано могилу, але нині існують різні форми, як-от осуарій у вигляді шафок і полиць, які також можуть використовуватися для постійного поховання.

1-7 Процедури розлучення

Існує три основні методи розлучення: розлучення за взаємною згодою, медіативне розлучення та судове розлучення, як описано нижче. Якщо подружжя підпорядковане закону однієї і тієї ж країни, тоді все регулюється законами цієї країни. Якщо один із подружжя є громадянином Японії, який проживає в Японії, тоді розлучення регулюється японським законодавством. В обох випадках, за наявності неповнолітніх дітей паралельно з шлюборозлучним процесом сторони повинні вирішити, хто опікуватиметься дітьми.

1. Розлучення за взаємною згодою

Це найпростіший спосіб розлучення, коли обидва подружжя згодні на розлучення за взаємною згодою, обидва подружжя та два повнолітні свідки підписують і скріплюють печаткою повідомлення про розлучення (можна отримати в муніципальних установах вашого міста, селища чи села) (іноземні громадяни ставлять тільки підпис), подають його до муніципального закладу вашого міста, селища чи села, і після його прийняття розлучення оформляється остаточно.

2. Медіативне розлучення

Медіативне розлучення — це метод примирення, при якому, якщо подружжя не може досягти угоди про розлучення або наміри іншої сторони неясні, подається клопотання до суду у сімейних справах з юрисдикцією за місцем проживання іншої сторони, де суддя у сімейних справах та двоє уповноважених із примирення вислуховують аргументи сторін окремо та проводять медіацію розлучення. Це не вимагає великих витрат і займає мало часу. Багато хто використовує його ще й тому, що цей спосіб забезпечує консультування та коригування відносин пари.

Процедура медіативного розлучення не потребує залучення адвоката. У консультаційній службі при суді по сімейних справах розкажуть, як заповнити необхідні форми та документи. Вартість складає 1200 ієн за дохідну марку та поштові марки для відправлення (уточніть у суді по сімейних справах, куди подається клопотання).

3. Судове розлучення

Якщо розлучення не може бути врегульоване шляхом медіації у суді по сімейних справах, справа передається до районного суду з юрисдикцією за місцем проживання. В цьому випадку без адвоката зробити це може бути складно. Місцева юридична консультація (Houterasu) надає консультації з питань призначення адвоката та оплати юридичних послуг.

1-8 Як отримати дозвіл на постійне проживання

Статус резидента з посвідкою на постійне проживання надається тим, хто отримав «дозвіл на постійне проживання» в Японії. Резиденти з посвідкою на постійне проживання мають подати заяву про продовження терміну дії картки резидента у встановлений період до закінчення строку дії картки резидента (див. 1-2 Картка резидента 2-(i)), але вони не зобов'язані продовжувати термін свого перебування і не мають особливих обмежень на види діяльності, якими можна займатися в Японії. Однак, оскільки вони не отримали японське громадянство, вони можуть бути піддані процедурі депортації у разі скоєння ними злочину. Крім того, як правило, при отриманні пенсійних виплат по старості є умова, щоб пенсійний стаж становив 10 і більше років, при отриманні пенсійних виплат по старості, в якості особливого винятку існує положення, зване «період, що підлягає підсумовуванню (порожній період)», згідно з яким період проживання за кордоном у віці старше 20 років і до 60 років зараховується як період участі в пенсійній системі, навіть якщо фактичний період членства становить менше 10 років. Однак, щоб це було можливо, ви повинні бути натуралізовані або отримати дозвіл на постійне проживання до того віку, коли ви почнете отримувати пенсію, тому рекомендується отримати її якнайшвидше.

1. Заява про дозвіл на постійне проживання

Більшість людей, які отримали статус особи, яка має право на додатковий захист в Японії, отримала дозвіл на перебування в Японії зі статусом «довгострокового жителя» відповідно до Закону про імміграційний контроль та визнання біженців (далі — «Закон про імміграцію»). Однак, якщо вони хочуть завжди проживати в Японії, вони повинні звернутися до міністра юстиції за отриманням «посвідки на постійне проживання» відповідно до Статті 22 Закону про імміграцію. У статті визначено, що міністр юстиції повинен переконатись, що особа:

(1) має гарну поведінку;

(2) має достатнє майно чи навички, щоб заробляти на незалежне життя;
Однак, навіть якщо особа, яку було визнано особою, яка має право на додатковий захист, не відповідає умові (2), вона може мати право на отримання посвідки на постійне проживання на розсуд міністра юстиції.

2. Вимоги

Щоб отримати дозвіл на постійне проживання, особа повинна бути членом японського суспільства, дотримуватися закону, а її життя має бути стабільним.

3. Куди звертатися

Заяви слід подавати до регіонального офісу Агенства імміграційної служби, яке має юрисдикцію над вашим місцем проживання. Документи мають бути підготовлені та подані відповідно до інструкцій відповідального співробітника за місцем подання заяви.

1-9 Як натуралізуватися

1. Умови

Натуралізація — це процес, під час якого іноземець набуває японського громадянства з дозволу Міністра юстиції. Щоб натуралізація була дозволена, мають бути виконані наступні умови, що встановлені статтею 5 Закону про громадянство.

(1) Іноземець повинен безперервно проживати у Японії щонайменше п'ять років із законним статусом проживання (умова наявності адреси).
(2) Бути не молодше 20 років і таким, що досяг повноліття відповідно до законодавства своєї країни (умова дієздатності).
(3) Бути доброчесним (умова поведінки).
(4) Бути в змозі заробляти життя за рахунок власного майна чи навичок, майна та навичок свого чоловіка (або дружини) чи інших родичів, із якими вони мають спільні кошти для існування (умова наявності засобів для існування).
(5) Бути особою без громадянства або втратити колишнє громадянство внаслідок набуття японського громадянства (умова для запобігання множинному громадянству).
(6) Не вживав на дату або після дати набуття чинності Конституції Японії спроб насильницького знищення Конституції Японії або створеного на її основі уряду, не створював і не вступав до політичної партії чи іншої організації, яка намагається або виступає за таке знищення (умова дотримання Конституції).

Проте існують становища, які пом'якшують умови, зокрема умови наявності адреси, умова дієздатності тощо для подружжя чи дітей громадян Японії. (Статті 6-8 Закону про громадянство)

2. Куди звертатися

Заява про натуралізацію подається шляхом надання необхідних документів до департаменту юстиції або районного департаменту юстиції, в юрисдикції якого знаходиться місце проживання. Заява має бути подана особисто до департаменту юстиції; подання заяви поштою або через представника не допускається. Однак якщо заявнику менше 15 років, від його імені процедуру проводитиме законний представник (зазвичай особа, яка наділена батьківськими правами). Документи, необхідні для подання заяви на натуралізацію, можуть відрізнятися від заявника до заявника. Для отримання додаткової інформації зверніться до департаменту юстиції або до районного департаменту юстиції з правових питань.

3. Чи можу я подати заяву на натуралізацію, навіть якщо за статусом проживання я не маю посвідки на постійне проживання?

Для подання заяви на натуралізацію не обов'язково отримувати посвідку на постійне проживання.

1-10 Реєстрація особистої печатки (дзіцуїн)

У японському суспільстві в якості доказу схвалення змісту документів та інших паперів використовуються печатки, а не підписи. Існує два основних типи печаток: «мітомеїн», що використовується для загальних документів, і «дзіцуїн», що використовується для важливих документів (наприклад, договорів купівлі-продажу автомобілів та будинків). При використанні печатки «дзіцуїн» вас можуть попросити надати «свідоцтво про реєстрацію печатки», яке офіційно підтверджує, що печатка належить особі, яка її зареєструвала. Свідоцтво про реєстрацію печатки видається муніципальним управлінням вашого міста, селища чи села за місцем проживання, але ви повинні зареєструвати свою печатку (дзіцуїн) заздалегідь.

Щоб зареєструвати печатку, принесіть свою картку резидента та печатку (розмір якої повинен вписуватися в квадрат з однією стороною більше 8 мм і менше 25 мм) до муніципального управління вашого міста, селища чи села за місцем проживання. Після реєстрації видається довідка про реєстрацію печатки або картка реєстрації печатки. Зберігайте цю довідку про реєстрацію печатки (або картку реєстрації печатки) в надійному місці, оскільки її у вас будуть запитувати щоразу, коли ви отримуватимете свідоцтво про реєстрацію печатки. Якщо ви переїжджаєте до іншого муніципалітету, реєстрація печатки за попередньою адресою стане недійсною в день вашого переїзду, тому вам потрібно буде знову зареєструвати печатку в муніципальній установі на новому місці.

1-11 Виїзд за кордон

1. Дозволи на «повторний в'їзд» та «еквівалент дозволу на повторний в'їзд»

Дозвіл на «повторний в'їзд» видається міністром юстиції перед від'їздом, щоб спростити процедури в'їзду та посадки для іноземців, які мешкають у Японії, які тимчасово залишили країну і хочуть знову в'їхати до Японії. При наданні дозволу необхідно сплатити збір у розмірі 4000 єн (одноразова заявка) або 7000 єн (багаторазова заявка) (оплачується гербовою маркою). При поданні заявки онлайн необхідно сплатити збір у розмірі 3500 єн (одноразова заявка) або 6500 єн (багаторазова заявка) (оплачується гербовою маркою). Максимальний термін дії становить п'ять років у межах терміну перебування.

2. Перед від'їздом із країни

Коли ви їдете в аеропорт, щоб залишити країну, ви повинні не забути свою картку резидента. Проходячи процедури виїзду ви повинні пред'явити її офіцеру разом із паспортом та свідоцтвом про дозвіл на повторний в'їзд, тому обов'язково візьміть із собою картку резидента.

3. Натуралізовані громадяни Японії

Натуралізовані громадяни Японії виїжджають за кордон за японським паспортом. Як громадянам Японії їм не потрібно отримувати дозвіл на повторний в'їзд. Для поїздки за кордон зазвичай потрібна віза цієї країни. Однак Японія наразі має угоди про безвізовий режим з 74 країнами та регіонами (станом на вересень 2025 року). Для короткострокових візитів до цих країн та регіонів з метою туризму або відвідування родичів ви можете подорожувати без візи. Зверніть увагу, що дозволена тривалість перебування залежить від країни, тому, будь ласка, перевірте це заздалегідь.

Особам, які мають право на додатковий захист, які мають дійсний паспорт та картку резидента, які залишають країну та знову в'їжджають до неї протягом одного року, в принципі, не потрібен дозвіл на повторний в'їзд. Це називається «еквівалентом дозволу на повторний в'їзд». Виїжджаючи з країни з «еквівалентом дозволу на повторний в'їзд», біженець повинен пред'явити свою картку резидента та поставити позначку в графі «заява про намір залишити країну з можливим дозволом на повторний в'їзд» на карті ED для повторного в'їзду та виїзду. Термін дії еквівалента дозволу на повторний в'їзд становить один рік з дати від'їзду, однак слід враховувати, що якщо термін перебування в Японії за статусом резидента закінчується до закінчення одного року з дати від'їзду, тоді термін дозволу буде дійсним лише до закінчення терміну перебування в Японії.

1-12 При еміграції до іншої країни

1. Імміграційна віза
Особам, які мають право на додатковий захист, яким було дозволено оселитися в Японії та які хочуть переїхати в іншу країну, крім Японії, зазвичай необхідно отримати дозвіл на в'їзд (імміграційну візу) від уряду цієї країни як звичайним іноземцям.

2. Дозвіл на в'їзд до країни в якості іммігранта
Неможливо дати загальне пояснення щодо оформлення в'їзду в країну в якості іммігранта, оскільки в кожній країні існує своя система оформлення в'їзду. Вам слід звернутися до посольства або консульства країни, в яку ви хочете емігрувати, щоб детально дізнатися, які умови вам необхідно виконати, щоб отримати дозвіл на в'їзд до країни в якості іммігранта, та які процедури вам необхідно пройти.

3. Пенсія працівників та національна пенсія
Особи, які мають право на додатковий захист, які переселилися в Японію та мають право на отримання пенсії працівників або національної пенсії в Японії, можуть продовжувати отримувати японську пенсію в країні призначення, навіть якщо вони емігрують до іншої країни. Перш ніж залишити Японію, ретельно з'ясуйте в Японській пенсійній організації або пенсійному відділі, які процедури необхідні для отримання японської пенсії в країні призначення.

4. Якщо ви не маєте права на пенсійні виплати
Якщо особа, яка має право на додатковий захист, яка не має права на пенсійні виплати, але є членом Національної пенсійної системи або Пенсійної системи працівників більше шести місяців, переїжджає в іншу країну, він/вона, в принципі, може претендувати на одноразову виплату у зв'язку з виходом з Національної пенсійної системи або Пенсійної системи працівників після виїзду з країни. (Однак вона не може претендувати на одноразову виплату при виході з програми, якщо минуло більше двох років з того часу, як вона востаннє втратила право на Національну пенсію, або якщо вона отримувала пенсію, наприклад, базову пенсію за інвалідності). Перед від'їздом з Японії дізнайтеся, як отримати одноразову виплату у зв'язку із виходом з Національної пенсійної системи або Пенсійної системи працівників.

<Консультації з пенсійних питань за телефоном>
Єдиний номер за пенсією: 0570-05-1165 (Navi Dial)

Глава 2 Повсякденне життя

2-1 Японські правила, які слід дотримуватися у місцевому суспільстві

Вивчення звичайного способу життя та засад японців від місцевих японців — це секрет комфортного життя в Японії. Перший крок у цьому процесі — привітати своїх сусідів та співробітників місцевої асоціації мешканців. У місцевому районі існують правила та місцеві заходи, як-от порядок утилізації сміття, місцева реклама (порядок передачі «кайранбан» — циркулярів повідомлень прилеглих районів) та плата за послуги асоціації мешканців. Попросіть місцевих жителів розповісти вам про місцеві правила, щоб ви могли їх зрозуміти. Звичайні правила в Японії — правильно виносити сміття та не створювати проблем із шумом, щоб голосно не шуміти всередині та зовні будинку.

1. Як утилізувати сміття

(1) Сміття сортується на кілька категорій, залежно від його типу. Наприклад, воно ділиться на «згоряне сміття» (наприклад, рослинні та паперові відходи), «незгоряне сміття» та «переробне сміття» (наприклад, пластикові пляшки, пляшки та банки, газети, журнали, картон, одяг). Проте їх сортування у кожному районі дещо відрізняється.
(2) У кожному регіоні діють свої правила щодо того, у які пакети слід складати сміття.
(3) Деяке сміття не можна викидати. Наприклад, телевізори, холодильники/морозильники, кондиціонери, пральні машини та інша побутова техніка, комп'ютери, шини та автозапчастини тощо. Проконсультуйтеся з дилером, де ви це придбали. З приводу великогабаритних відходів, що не належать до перелічених вище, як-от електроприлади, меблі, постільні приналежності та велосипеди, зверніться до муніципальної служби прибирання або центру приймання великогабаритних відходів. За це стягується плата.
(4) Для сміття, яке можна викидати, визначаються місця, дні та години для викидання сміття.
(5) Також встановлюються місця, дні та час для утилізації ресурсних (переробних) відходів. Існують також різні залежно від регіонів правила, що стосуються того, як упаковувати та утилізувати кожен вид відходів.

2. Шум

Не розмовляйте та не кричіть голосно ані в будинку, ані поза його межами. Також слідкуйте за тим, щоб не створювати гучні звуки або вібрації, які можуть відбиватися на сусідів.

2-2 Поліцейські будки

Крім поліцейських дільниць, у кожному районі є поліцейська будка, де працюють співробітники поліції. Поліцейські будки патрулюють район, наглядають за дітьми, що загубилися, та займаються втраченим майном. Якщо ви хочете спитати дорогу, у поліцейській будки вам також зможуть допомогти.

2-3 Коли життя важке

Відділ соціального забезпечення при управлінні соціального забезпечення (центр здоров'я та соціального забезпечення) муніципалітету — це місце, куди можна звернутися за порадою, якщо у вашому житті труднощі через неповну сім'ю, хворобу або безробіття. Існує система «соціального захисту», покликана надати нужденним домогосподарствам необхідний захист, залежно від рівня їх потреби, забезпечити мінімальний рівень життя та допомогти їм стати самодостатніми. Соціальний захист включає допомогу у забезпеченні засобів для існування, допомогу для освіти, допомогу для житла, допомогу для догляду, медичну допомогу тощо, при якій в якості вартості соціального захисту виплачується різниця між прожитковим мінімумом, розрахованим за стандартами, встановленими міністром охорони здоров'я, праці та добробуту, за вирахуванням доходу.

Право на «соціальний захист» мають люди, які не можуть звести кінці з кінцями, незважаючи на (1) наявність активів, таких як заощадження та нерухомість, (2) здатність працювати, (3) допомога родичів та близьких, та (4) інші державні посібники. Щоб дізнатися, чи маєте ви право на «соціальний захист», зверніться до відділу соціального забезпечення місцевого муніципалітету.

2-4 Поради щодо соціального забезпечення

Відділ соціальної допомоги Ради соціального забезпечення муніципалітету надає допомогу наступним домогосподарствам:

○ Малозабезпечені домогосподарства, яким важко отримати кредити з інших джерел (нижче за суму, в 1,7 разів перевищує суму доходу домогосподарства, що отримує соціальний захист, залежно від префектури)
○ Домогосподарства, що мають книжку про фізичну інвалідність, книжку охорони здоров'я та соціального захисту осіб з психічною інвалідністю або книжку про інтелектуальну інвалідність
○ Домогосподарства з людьми похилого віку, які потребують догляду за ними у повсякденному житті

Підтримка надається у вигляді кредитів, посібників з надання допомоги з боку уповноважених із соціального забезпечення
Існує чотири типи кредитних фондів

○ Фонди комплексної підтримки
Витрати на підтримання засобів для існування, витрати на переїзд у житло, витрати на тимчасове відновлення засобів для існування
○ Фонди соціального забезпечення
Соціальні витрати, невеликі фонди на випадок надзвичайних ситуацій
○ Фонди підтримки освіти
Витрати на підтримку освіти, витрати на засоби для навчання
○ Фонди засобів для існування, забезпечені нерухомістю
Фонди засобів для існування, забезпечені нерухомістю

Кредити оцінюються та визначаються відповідно до критеріїв перевірок, встановлених Радами із соціального забезпечення кожної префектури.

* Для сімей, що складаються з матері одиначки, батька одинака, в управліннях соціального забезпечення існує інформація про окремий «Фонд соціального забезпечення матерів одиначок, батьків одинаків та вдів».

2-5 Діти, які потребують захисту

Якщо дитина залишилася без батьків або опікунів через смерть, хворобу або госпіталізацію одного з батьків, або якщо дитина піддається жорстокому поводженню з боку одного з батьків, зверніться до управління соціального забезпечення або центру допомоги дітям. Вони надають консультації з різних питань, що стосуються дітей, які потребують захисту, таких як відправлення до будинку малюка, дитячий будинок, усиновлення або передача до прийомної сім'ї. При цьому враховується конфіденційність того, хто повідомив.

2-6 Оренда приміщення для проведення зборів

Якщо ви бажаєте проводити різноманітні зустрічі громадських груп або зборів з нагоди національних свят у вашій країні, ви можете безкоштовно або за низькою ціною орендувати зал для зборів у місцевому кварталі, місцевому громадському центрі або цивільному центрі, подавши відповідну заяву. Вартість залежить від часу доби, розміру, можливостей та мети використання. Вам також може знадобитися подати заяву раніше, якщо ви хочете використовувати вихідні дні у місці з гарним транспортним сполученням. В разі оренді уважно вислухайте правила та положення закладу щодо використання, прибирання тощо та використовуючи приміщення, слідуйте їм.

2-7 Громадські консультаційні пункти для юридичних консультацій тощо.

На рівні префектур, міст, селищ чи сіл діють безкоштовні громадські консультаційні центри. Адвокати та адміністративні юристи доступні для прямої консультації. Існують різні консультаційні послуги, включаючи юридичні консультації, консультації для жінок, консультації з прав людини, консультації для іноземців, житлові консультації, податкові консультації, адміністративні консультації, консультації з освіти, консультації для батьків та дітей, консультації з реєстрації, консультації з працевлаштування, консультації для інвалідів, консультації з домашнього насильства (DV) та консультації для людей похилого віку.

Консультаційні дні проводяться лише за попереднім записом і лише у встановлені дні та час. Будь ласка, заздалегідь зв'яжіться з консультаційним бюро вашої префектури, міста, селища чи села, повідомивши їх про характер консультації.
Однак, оскільки існує кілька консультаційних центрів, які пропонують послуги іноземними мовами, вам можуть порадити звернутися до міжнародного відділу муніципального управління або до Асоціації міжнародного обміну, щоб дізнатися про перекладачів або консультаційні послуги для іноземців. Крім того, залежно від характеру консультації, ця послуга може бути платною, тому уточніть це під час запису на консультацію. Щоб отримати юридичну раду адвоката юридичної консультації (Houterasu), спочатку зателефонуйте у філію юридичної консультації (Houterasu) у вашій префектурі.

2-8 Заміна або отримання посвідчення водія

Щоб керувати автомобілем в Японії, ви повинні мати або японські права водія, або міжнародні права водія з невичерпаним терміном дії. Для заміни або отримання посвідчення водія необхідно звернутися до Комісії громадської безпеки в префектурі за вашим постійним місцем проживання. Якщо у вас виникли питання про процедури тощо, зверніться до Центру видачі прав водія при поліції вашої префектури.

1. Заміна посвідчення водія вашої країни походження на японське посвідчення водія

Щоб подати заяву про заміну іноземного посвідчення водія на японське, вам знадобиться наступне

(1) Дійсне іноземне посвідчення водія
(2) Переклад на японську мову інформації, що міститься у посвідченні водія, зроблений у посольстві країни, де ви отримали права, або в Японській автомобільній федерації (JAF).
(3) Паспорт або інший документ, що підтверджує, що заявник перебував в цій іноземній державі загалом не менше трьох місяців після отримання цих прав
(4) Довідка про місце проживання (jyuminhyo) із зазначенням громадянства
(5) Фотографія
(6) Комісійний збір

Центр видачі прав водія перевірить знання та навички водіння заявника на підставі заяви, і якщо заявника буде визнано придатним до керування, частина іспиту на отримання прав буде скасована й заміна буде схвалена. У Японії для отримання прав водія, за винятком прав на мопед, вам має бути не менше 18 років, тому особи молодше 18 років не можуть отримати японські права водія, навіть якщо у них є водійські права, видані в їх рідній країні.

2. Якщо у вас немає дійсного посвідчення водія з вашої країни і ви хочете отримати нове японське посвідчення водія

Існує два типи прав водія: права 1-го типу на керування автомобілем для приватного користування та права 2-го типу, необхідні для керування пасажирськими перевезеннями, і як правило, отримуються права для 1-го типу. Існує десять різних категорій прав 1-го типу, причому ви можете керувати транспортними засобами меншого розміру, ніж за наявною у вас категорією. Основні класифікації прав водія наступні:

Права на керування великогабаритним транспортним засобом
Великогабаритні автомобілі (з повною масою 11 тонн і більше, максимальною вантажопідйомністю 6,5 тонн і більше або місткістю 30 і більше місць)
Права на керування середньогабаритним транспортним засобом
Середньогабаритний автомобіль (повна маса автомобіля 7,5 тонн або більше, але менше 11 тонн, максимальна вантажопідйомність 4,5 тонни або більше, але менше 6,5 тонн або кількість місць для сидіння від 11 до 29 пасажирів)
Права на керування напів-середньогабаритним транспортним засобом
Напів-середньогабаритні автомобілі (з повною масою 3,5 тонни або більше, але менше 7,5 тонни, максимальною вантажопідйомністю 2 тонни або більше, але менше 4,5 тонни, або кількість місць для сидіння 10 пасажирів та менше)
Звичайні права
Звичайний автомобіль (з повною масою менше 3,5 тонн, максимальною вантажопідйомністю менше 2 тонн або місткістю 10 або менше пасажирів)
Права на керування великим мотоциклом
Великі мотоцикли (об'єм двигуна понад 400 куб. см)
Права на керування звичайним мотоциклом
Звичайні мотоцикли (об'єм двигуна від 125 до 400 куб. см)
Права на керування мопедом
Моторизований велосипед (мотоцикл з об'ємом двигуна до 125 куб. см)

З них водійські права на мопеди та стандартні мотоцикли можна отримати з 16 років, тоді як права на керування великим мотоциклом, звичайні права та права на керування напів-середньогабаритним транспортним засобом можна отримати тільки з 18 років, права на керування середньогабаритним транспортним засобом - з 20 років і щонайменше через два роки після отримання прав, а права на керування великогабаритним транспортним засобом - з 21 року і щонайменше через три роки після отримання прав. Щоб отримати права, зазвичай необхідно пройти навчання у спеціальній автошколі, призначеній Комісією громадської безпеки.

Після закінчення спеціальної автошколи ви будете звільнені від іспиту на отримання навичок водіння, а потім зможете скласти іспит з водіння в префектурній Комісії громадської безпеки та пройти тест на придатність та письмовий іспит (японською або англійською мовою), та при успішному проходженні отримати права.

2-9 Встановлення стаціонарного телефону

Якщо ви хочете укласти контракт на мобільний телефон тощо, уважно вислухайте роз'яснення змісту контракту кожної компанії (щомісячні витрати) та функціонал роботи (покриття сигналу тощо) та ретельно обирайте компанію під час підписання контракту. Залежно від вашого статусу проживання, ви можете не мати змоги укласти контракт. Заборонено розмовляти по мобільному телефону в лікарнях, в електричках, у громадських місцях та за кермом автомобіля.

Глава 3 Робота

3-1 Хочу знайти роботу

Якщо ви хочете знайти, ви можете звернутися до Hello Work (Державне бюро із забезпечення зайнятості), що діє при Міністерстві охорони здоров'я, праці та добробуту. Hello Work пропонує безкоштовні консультації з працевлаштування та знайомство з вакансіями, також ви можете використовувати онлайн-систему для пошуку роботи в інших регіонах. Hello Work має «Центри служби зайнятості для іноземців (Токіо, Нагоя та Осака)» та «Центр підтримки зайнятості та орієнтації для іноземців у Сіндзюку» для іноземців із дозволом на роботу. Перекладачі доступні англійською, китайською та іншими мовами, але вони працюють лише за попереднім записом, тому телефонуйте заздалегідь, якщо вам потрібен перекладач.

Крім того, для тих, хто шукає роботу, виховуючи дітей, буде зручна система «Mother's Hello Work». Mothers' Hello Work створює умови, в які зручно приходити з дітьми, наприклад, організовуючи на місці дитячий куточок. Надається всебічна та послідовна підтримка у працевлаштуванні, наприклад, консультації з працевлаштування за попереднім записом у відповідальної особи, надання інформації про дитячі садки тощо у співпраці з місцевими органами влади тощо, надання інформації про робочі місця, що дозволяють легше поєднувати роботу та виховання дітей. За користування послугою плата не стягується.

Офіси Hello Work розташовані по всій Японії, але якщо ви не знаєте, де знаходиться найближчий з них, запитайте у муніципальному управлінні вашого міста, селища чи села або подивіться в Інтернеті за адресою https://www.hellowork.mhlw.go.jp/. Інші варіанти включають пошук у журналах про роботу та колонках вакансій у газетах, а також консультації зі знайомими співвітчизниками.

3-2 Хочу здобути професійну освіту

Для осіб, які втратили роботу (які шукають роботу в Hello Work), Японська організація допомоги літнім людям, інвалідам та особам, які шукають роботу, що перебуває у віданні Міністерства охорони здоров'я, праці та добробуту, забезпечує професійну підготовку, необхідну для набуття навичок та знань, необхідних для повторного працевлаштування, у той час як кожна префектура забезпечує професійну підготовку з урахуванням місцевих умов з точки зору надання послуг місцевому населенню. Більшість таких програм навчання для осіб, які втратили роботу, є безкоштовними. Тривалість навчання, як правило, становить від трьох місяців до одного року. Існують курси за найрізноманітнішими напрямками, у тому числі на замовлення у приватних навчальних закладів. Процедура подання заяви щодо проходження курсів відрізняється залежно від навчальної організації. Для отримання додаткової інформації відвідайте веб-сайт Японської організації допомоги у працевлаштуванні людей похилого віку, інвалідів та осіб, які шукають роботу (JEED), або зверніться безпосередньо до місцевого офісу Hello Work.

3-3 Як отримати різні кваліфікації

Все більше людей замислюються над отриманням кваліфікації, щоб «отримати перевагу під час пошуку чи зміні роботи». Існує три види кваліфікацій: національні кваліфікації, встановлені відповідно до національного законодавства, офіційні кваліфікації, що визнаються в основному міністерствами та відомствами, та приватні кваліфікації, що визнаються приватними організаціями та компаніями. Серед них є такі, без яких ви не можете працювати (наприклад, медсестри, автомеханіки), та ті, що підтверджують ваші особисті здібності (наприклад, тест на знання англійської мови, тест на знання японської мови тощо). Важливо вибрати кваліфікацію, яка найкраще відповідає вашій меті.

Інформацію про зміст кожної кваліфікації, рівень складності та вартість її отримання можна легко знайти у кваліфікаційних довідниках, доступних на ринку, або в Інтернеті. Деякі кваліфікації вимагають певних витрат часу та грошей, тому перед початком підготовки до іспиту рекомендується розглянути співвідношення ціни та якості тощо.

3-4 Страхування зайнятості

Якщо людина, яка була охоплена страхуванням зайнятості на своєму підприємстві, звільняється з роботи, вона може отримати «базову допомогу» (так звану допомогу з безробіття) зі страхування зайнятості при дотриманні певних вимог, щоб вона могла знайти нову роботу, не турбуючись про життя під час безробіття. «Допомога з безробіття» виплачується застрахованим особам (особам, що беруть участь у системі страхування зайнятості), які втратили роботу та відповідають одній з наступних умов:

1. Перебуває у «становищі безробітного», тобто, не має можливості знайти роботу, незважаючи на зусилля самої людини та організації «Hello Work», незважаючи на те, що вона прийшла до Державного бюро із забезпечення зайнятості (Hello Work), подала заяву про пошук роботи, мала активний намір знайти роботу та має здатність вийти на роботу в будь-який час.

2. Період покриття страхуванням загалом не менше 12 місяців протягом двох років, що передують даті звільнення з роботи. Однак для тих, хто залишив роботу у зв'язку із банкрутством, звільненням або з інших неминучих причин, також допустима наявність загалом шести або більше місяців застрахованого періоду протягом року, що передує даті звільнення з роботи.

Крім того, літні застраховані особи віком 65 років і старше та короткострокові застраховані особи, наприклад, що працюють на сезонній основі, відрізняються за типом від застрахованих осіб на загальних умовах, і мають відмінні від вказаних вище умов з отримання допомоги, і якщо вони відповідають їм, тоді їм виплачується разова допомога.

Для отримання «базової допомоги» зі страхування зайнятості необхідно виконати визначені Hello Work процедури. Для процедури отримання допомоги необхідно виконати такі пункти (1) - (6).

(1) Довідка про позбавлення роботи застрахованої особи щодо страхування зайнятості (довідка про позбавлення роботи на 1 і 2 стор. на двох аркушах, що видається (колишньою) компанією перед звільненням з роботи)
(2) Свідоцтво про страхування зайнятості
(3) Особиста печатка
(4) Документи, видані державною установою, які можуть підтвердити адресу та вік (картка резидента, водійські права)
(5) Одна фотографія (фронтальна фотографія верхньої частини тіла розміром
приблизно 3 см (довжина) та 2,5 см (ширина))
(6) Банківська депозитна книжка на ім'я цієї особи

Терміни виплати допомоги з безробіття різняться між «звільненням за обставинами компанії» та «звільненням з особистих обставин». «Звільнення за обставинами компанії» відноситься до випадків, коли компанія збанкрутувала через економічний спад або з інших причин, або коли працівник змушений звільнитися через труднощі в менеджменті компанії, або коли працівник виходить на пенсію. У цьому випадку допомога буде виплачена через сім днів з моменту втрати роботи. Крім того, якщо ви звільнилися, тому що ваш трудовий договір з певним терміном не був продовжений або з неминучих причин, ви також можете отримати допомогу з безробіття, почекавши сім днів з моменту, коли ви стали безробітним.

З іншого боку, «звільнення за особистими обставинами» відноситься до таких випадків, як-от звільнення за власними обставинами, а не за обставинами компанії, у цьому випадку людина чекає сім днів після подання заяви про прийом на роботу та ще три місяці до виплати допомоги.

В обох випадках фактична виплата здійснюється раз на чотири тижні у «день підтвердження втрати роботи» за кількість підтверджених днів. Майте на увазі, що якщо ви не прийдете до Hello Work у день підтвердження втрати роботи, ви не матимете права на отримання допомоги з безробіття. Щоденний розмір допомоги з безробіття залежить від зарплати, яку ви отримували, коли працювали. Тривалість отримання допомоги з безробіття залежить від причин вашого звільнення, від періоду страхування зайнятості, від вашого віку та інших факторів. Для отримання додаткової інформації зверніться до найближчого відділення Hello Work.

3-5 Страхування працівників від нещасних випадків

Система страхування працівників від нещасних випадків надає гроші постраждалим працівникам та членам їхніх сімей, коли працівник отримує травму, захворює або помирає внаслідок нещасного випадку на роботі або по дорозі на роботу, та, як правило, покривається за рахунок страхових внесків, що сплачуються роботодавцем. Певна сума грошей виплачується потерпілому працівнику на медичне лікування травм, отриманих внаслідок нещасного випадку на виробництві або по дорозі на роботу (компенсаційні виплати на лікування), а також в якості часткової компенсації за період, протягом якого працівник не може працювати через травму (компенсаційні виплати в період відсутності та не виходу на роботи), та виплачуються одноразова сума або пенсія, якщо працівник залишається інвалідом, та допомога для сім'ї та гроші на похорон у разі смерті. Щоб подати заяву на отримання страхових виплат, потерпілий працівник або його сім'я подають форму вимоги про виплату страхових виплат до Бюро з нагляду за дотриманням трудових стандартів. Однак для отримання компенсаційних виплат на лікування, якщо медичний заклад, в якому проводиться лікування, є призначеним медичним закладом системи страхування та виплати компенсацій працівникам, заява має бути подана до цього медичного закладу. Для отримання більш детальної інформації зверніться до штаб-квартири у справах біженців (Державний фонд) Азіатського фонду добробуту та освіти або зверніться до найближчого Бюро з нагляду за дотриманням трудових стандартів.

3-6 Звільнення з роботи або перехід до іншої компанії

1. Перш ніж міняти роботу та переходити в іншу компанію, ретельно продумайте про наступне: Чи влаштовують вас умови вашої нової роботи, як-от розмір заробітної плати, тривалість робочого дня тощо?

(1) Чи є компанія, до якої ви переходите, учасником системи соціального страхування (страхування з безробіття, медичне страхування, пенсійне забезпечення працівників, страхування працівників від нещасних випадків) і чи дасть вона вам (довгостроковому резиденту тощо) отримати ці вигоди соціального страхування?
(2) Чи можете ви підписати трудовий договір із компанією, в яку ви переводитеся, що містить згадані вище відомості?

2. Процедури при звільненні з компанії

(1) Якщо після ретельного обмірковування ви вирішили залишити компанію, повідомте про це свого роботодавця не пізніше терміну подання заяви про звільнення, зазначеного у вашому чинному трудовому договорі (наприклад, за один місяць).
(2) У день звільнення поверніть посвідчення працівника та свідоцтво медичного страхування.
Якщо ви відразу ж не влаштувалися на роботу в іншу компанію, вам доведеться пройти процедуру переходу вашої медичної страховки на «Національне медичне страхування», а вашої трудової пенсії на «Національну пенсію» в якості фізичної особи.

Крім того, у випадку, коли подальша робота утруднена через «догляд за дитиною» або «догляд за літньою або хворою людиною», якщо ви застраховані зі страхування зайнятості, ви можете скористатися системою отримання допомоги (допомоги по догляду за дитиною та допомоги по догляду за літніми або хворими) протягом певного періоду, поки не можете працювати, звернувшись до Hello Work, в юрисдикції якої знаходиться місцезнаходження вашої компанії (місце роботи), із заявою про надання відпустки з вказаних вище причин. Також, якщо вам необхідне медичне лікування у зв'язку з хворобою або травмою, ви також можете мати право на отримання «допомоги по хворобі/травмі» під час відсутності на роботі, якщо ви застраховані зі страхування зайнятості.

Право на отримання допомоги по догляду за дитиною та догляду за літньою або хворою людиною припиняється з моменту звільнення з компанії, тому перш ніж прийняти рішення про отримання відпустки або звільнення з роботи, проконсультуйтеся зі своїм керівником за місцем роботи або у найближчому відділенні Hello Work.

Глава 4 Житло

4-1 Я хочу переїхати в державне житло або житло Агентства міського відродження

1. Переїзд до державного житла

Щоб переїхати в житло, яке знаходиться у віданні вашої префектури або міста, селища чи села, зверніться до муніципального управління відповідного району та уважно розпитайте про подробиці оголошення про заселення (нове будівництво, вільні будинки) та про те, хто може подати заявку (обмеження за доходами тощо). Деякі з основних вимог місцевих органів самоврядування перераховані нижче, але в цілому існують діапазони та обмеження за рівнем доходу та складом сім'ї для отримання права на подання заяви, а також діє система лотереї. У деяких районах, наприклад, у Токійському столичному округу, ставки надзвичайно високі, й переїхати туди складно.

	Деякі умови для іноземців	За додатковою інформацією, будь ласка, звертайтесь:
Житлове господарство Токійського столичного округу	Довгострокові резиденти, особи із посвідкою на постійне проживання або жителі столичного округу Токіо, що проживають в Японії більше одного року.	Центр оголошень про заселення державної корпорації житлового забезпечення Токійського столичного округу ТЕЛ.: 03-3498-8894
Житлове господарство префектури Канагава	Можуть подати заяву з дня закінчення 6 місяців з моменту проживання у префектурі	Асоціація зі збереження землі та будівель Канагави ТЕЛ.: 045-201-3673
Житлове господарство префектури Сайтама	Повинні проживати або мати місце роботи у префектурі	Державна корпорація житлового забезпечення префектури Сайтаму ТЕЛ.: 048-829-2861
Житлове господарство префектури Айті	Повинні проживати або мати місце роботи у префектурі	Державна корпорація житлового забезпечення префектури Айті ТЕЛ.: 052-954-1361
Житлове господарство префектури Осака	Повинен жити або працювати у префектурі Осака	Державна корпорація житлового забезпечення префектури Осака ТЕЛ.: 06-6203-5451

Житлове господарство префектури Хього	Повинні проживати або мати місце роботи у префектурі	Відділ управління житловим фондом префектури Хього ТЕЛ.: 078-230-8460

2. Житлові об'єкти UR

Житлові об'єкти UR, побудовані Агентством міського відродження (Urban Rennaisance), дорожчі за державне житло, але дешевші за приватне житло такого ж розміру. Існують певні умови для переїзду в житлові об'єкти UR, наприклад, стандартний щомісячний дохід, але його перевага в тому, що не потрібен поручитель, не стягується плата за продовження тощо. Щодо оголошення про заселення, оскільки тут діє принцип черговості заявок, за подробицями звертайтесь до місцевого центру роботи з клієнтами UR (Urban Renaissance).

Агентство міського відродження UR (Незалежне державне підприємство Агентство міського відродження, колишня Житлова корпорація)

4-2 Приватне орендне житло

1. Де знайти

Будинок або квартиру можна пошукати в агентстві нерухомості, в Інтернеті, журналах тощо. Існують відмінності з точки зору планування, доступності тощо, тому не потрібно приймати рішення надто швидко, краще розгляньте кілька варіантів і прийміть рішення після перегляду об'єкта.

2. Підписання договору з орендодавцем

Як тільки ви визначитеся з вибором будинку або квартири, підпишіть із господарем договір оренди. Зміст договору дещо відрізняється залежно від регіону. У ньому чітко вказується (1) щомісячна орендна плата та крайня дата платежу, (2) термін, (3) депозит, (4) подячна плата, (5) дата продовження договору та (6) умови заселення. Якщо ви уважно вислухаєте роз'яснення і все виглядатиме переконливо, укладається договір оренди, і лише після цього ви зможете орендувати будинок чи квартиру та почати там жити. Крім того, схоже, що у багатьох випадках для укладання договору оренди потрібний поручитель. Попросіть агента з нерухомості або орендодавця пояснити, якого роду поручитель потрібний. За консультацією щодо поручителів жителям префектури Канагава слід звертатися до «Центру підтримки з питань житла» (тел. 045-228-1752) та ін. у місті Йокогама.
У багатьох випадках у Японії на додаток до місячної орендної плати сплачується заставний депозит та подячна плата. Заставний депозит повертається при виїзді, за вирахуванням витрат на усунення забруднень або пошкоджень житла, але подячна плата не повертається. Ставка заставного депозиту та подячної плати варіюється залежно від району, орендодавця тощо.

3. Не затримуйте орендну плату за житло

У Японії багато орендодавців, які вагаються, здавати будинки чи квартири іноземцям. Нинішній будинок чи квартира це для Вас – цінне житло. Докладайте зусиль для побудови довірчих відносин із орендодавцем, не затримуючи плату за оренду житла. Якщо ви не можете внести орендну плату за житло вчасно, обов'язково повідомте про це орендодавцю заздалегідь.

4-3 Як купити будинок

1. Свій власний будинок (My home)

Будинок коштує дуже дорого, і його важко купити за готівку. Тому вам доведеться взяти кредит. Однак необхідно прийняти виважене рішення, перш ніж брати на себе величезний борг і гасити його протягом тривалого періоду часу. Головне — спочатку «з'ясувати, яку суму ви можете дозволити собі виплатити». Це означає, що ви та ваша сім'я повинні обговорити та вирішити, яку суму ви можете дозволити собі виплачувати щомісяця та протягом якого часу.

2. Житлова іпотека

Можна взяти гроші в борг (кредит) із гарними умовами, а саме на довгий термін із низьким відсотком у державних установ, таких як Агентство житлового фінансування (однією з умов є те, що позичальник є «особою з посвідкою на постійне проживання»).

3. Система накопичувальних заощаджень працівників для формування майна

Якщо ви є членом Системи накопичувальних заощаджень працівників для формування майна, ви можете взяти кредит у цій системі (за умови, що ви накопичуватимете кошти протягом як мінімум одного року). Також можна взяти кредит у приватному банку, але під вищу відсоткову ставку.
За консультацією щодо кредитів на житло, подібними до вказаних вище, звертайтеся до банку або компанії з продажу житла.

Глава 5: Медичне обслуговування

5-1 У разі хвороби або травми

Щодня дбайте про своє здоров'я, щоб уникнути хвороб. Однак якщо ви захворіли або отримали травму, якнайшвидше зверніться до лікаря. Наскільки це можливо, постарайтеся визначитися із сімейним лікарем у стаціонарному медичному закладі поблизу.

Вирушаючи до лікарні, обов'язково візьміть із собою «Свідоцтво застрахованого в Системі національного медичного страхування» (звичайна назва: Kenko Hokensho, Свідоцтво медичного страхування). Існує два види медичного страхування: «медичне страхування», що надається вашим роботодавцем, і «національне медичне страхування», що надається органами місцевого самоврядування, до одного з яких повинен увійти іноземець, зареєстрований як той, що проживає в Японії. У рамках системи медичного страхування розмір загальної оплати медичних витрат, які несете ви та ваша сім'я, в більшості випадків становить від 10% до 30%. Якщо, наприклад, медичні витрати, сплачені протягом місяця, перевищують певну суму, тоді різниця в оплаті медичних витрат виплачується в рамках так званої «системи витрат на високовитратну медичну допомогу».

Як правило, витрати на медичне лікування у зв'язку з травмами, отриманими внаслідок ДТП, сплачуються за рахунок страхування цивільно-правової відповідальності водія або власника автомобіля (зазвичай званого страхуванням відповідальності).

Якщо ви отримали травму внаслідок нещасного випадку на роботі або по дорозі на роботу, або якщо ви захворіли на робочому місці, це регулюється страхування працівників від нещасних випадків. Переконайтеся, що ваша компанія має таку страховку, коли ви стаєте до роботи.

5-2 Клініки швидкої допомоги у святкові дні (нічний час)

Клініки для надання невідкладної допомоги у святкові дні та вночі створюються місцевими медичними об'єднаннями, наприклад, регіональними медичними центрами, де чергують лікарі. Крім того, оскільки заклади, що надають послуги у святкові дні та вночі, визначаються серед місцевих лікарень, рекомендується з'ясувати, коли та які лікарні та поліклініки можуть надавати послуги невідкладної допомоги щодня, навівши довідки у муніципальному офісі вашого міста, селища чи села. Ви також можете звернутися до районної поліклініки або будь-якого лікаря, який неодноразово спостерігав вас у зв'язку із захворюваннями та має план дій на «екстрений випадок».

Добре, якщо у вашому районі є сімейний лікар, з яким ви можете будь-коли і без проблем проконсультуватися про стан здоров'я вашої родини.

5-3 Національне медичне страхування

1. Медичне страхування

Люди, що працюють у компаніях тощо, охоплені соціальним страхуванням (медичне страхування та пенсійне страхування). Процедури здійснюються компанією та ін. Крім того, якщо у вас є утриманці, вони також можуть приєднатися до програми медичного страхування, якщо ви звернетеся до свого роботодавця. Страховик (наприклад, Національна асоціація медичного страхування або Профспілка медичного страхування тощо) через роботодавця видає Свідоцтво медичного страхування вам та кожному члену сім'ї, що перебуває на вашому утриманні. Роботодавець та фізична особа сплачують половину внесків на соціальне страхування, а частина внесків фізичної особи віднімається з її щомісячного доходу у вигляді заробітної плати та виплачується страховику. За такого медичного страхування оплата медичних витрат, що оплачуються самим працівником, становить від 10% до 30%.

2. Національне медичне страхування

Фізична особа має подати заяву на отримання національного медичного страхування до муніципального офісу вашого міста, селища чи села та сплатити внески на медичне страхування у термін, зазначений у платіжному повідомленні. Страхові внески визначаються залежно від доходу сім'ї та кількості учасників страхування. Особи, які подали довідку про місце проживання (jyuminhyo), повинні вступити до Національної програми медичного страхування, якщо вони не застраховані за місцем роботи та ін.

Для дітей, при пред'явленні «Медичного свідчення немовляти/малюка та ін.» можна отримувати «Субсидію для оплати медичних витрат для немовлят/малюків та ін.», що надається органами місцевого самоврядування, до досягнення ними певного віку (варіюється в залежності від органів місцевого самоврядування), що компенсує суму сплати медичних витрат у рамках використання медичного або національного медичного страхування, що оплачується фізичною особою зі своєї кишені (20-30%). У багатьох випадках це означає, що медичні витрати для дітей будуть безкоштовними. Заява про видачу «Медичного свідчення немовляти/малюка та ін.» подається до

муніципалітету міста, селища чи села, де дитина зареєстрована як мешканець.

3. Система витрат на високовитратну медичну допомогу

Якщо сума, сплачена на касі медичного закладу або аптеки, перевищує певну суму протягом календарного місяця (з початку до кінця місяця), тоді для відшкодування перевищення суми діє «Система витрат на високовитратну медичну допомогу». Максимальна сума відшкодування залежить від віку та категорії доходу. Для отримання додаткової інформації, будь ласка, зв'яжіться з організацією або муніципалітетом вашого міста, селища чи села, зазначеним в якості «страховика» у вашому свідоцтві (національного) медичного страхування.

4. Комбінована система витрат на високовитратну медичну допомогу та високовитратний догляд за хворими/літніми людьми

Існує «Комбінована система витрат на високовитратну медичну допомогу та високовитратний догляд за хворими/літніми людьми», при якій члени однієї і тієї ж медичної страховки у домогосподарстві підсумовують свої співоплати з медичного страхування та страхування по догляду за хворими/літніми людьми протягом одного року, починаючи з серпня кожного року, і якщо загальна сума перевищує стандартний розмір, тоді виплачується сума перевищення. Якщо система витрат на високовитратну медичну допомогу знижує тягар на щомісячній основі, комбінована система витрат на медичну допомогу знижує тягар на щорічній основі у тих випадках, коли важкий тягар залишається навіть після такого щомісячного зниження тягаря. За додатковою інформацією звертайтесь до страховика вашої медичної страховки.

5. Вирахування на медичні витрати

Якщо ваші медичні витрати та медичні витрати членів вашої сім'ї, які проживають в одному домогосподарстві, перевищують певну суму на рік (100 000 ієн або 5% від суми, якщо ваш загальний дохід становить менше 2 мільйонів ієн), ви можете мати право на часткове повернення сплаченого податку при поданні остаточної податкової декларації. Це відомо як «відрахування на медичні витрати». Для отримання додаткової інформації зверніться до штаб-квартири у справах біженців (Державний фонд) Азіатського фонду добробуту та освіти.

5-4 Державне страхування довгострокового догляду

Страхування довгострокового догляду — це система, в якій всі члени суспільства підтримують один одного, щоб люди похилого віку могли вести якомога стабільніше життя, користуючись необхідними послугами в суспільстві, навіть якщо їм знадобиться довгостроковий догляд. Після досягнення віку 40 років або більше ви вступаєте до програми страхування довгострокового догляду та сплачуєте встановлений щомісячний внесок. (Страхові внески розраховуються в залежності від доходу особи, застрахованої зі страхування довгострокового догляду). Коли особа, застрахована зі страхування довгострокового догляду, починає потребувати довгострокового догляду, вона може отримати за рахунок коштів, що формуються з цих страхових внесків та податків, різні послуги з довгострокового догляду, сплачуючи лише частину цих витрат.

1. Вступ до програми страхування довгострокового догляду

До системи страхування довгострокового догляду вступають (i) особи віком 65 років та старші (застраховані особи категорії 1) та (ii) особи віком від 40 до 64 років, які покриваються медичним страхуванням (застраховані особи категорії 2). Люди у віці 65 років і старші мають право на отримання послуг з довгострокового догляду, коли вони починають потребувати підтримки чи догляду, незалежно від причини. Люди віком від 40 до 64 років можуть користуватися регіональними послугами з довгострокового догляду з оплатою всього 10% вартості, якщо їм потрібна підтримка або догляд у зв'язку з термінальною стадією раку або віковим захворюванням (специфічні захворювання), таким як ревматоїдний артрит та ін.

«Свідоцтво страхування довгострокового догляду» видається за місяць до досягнення 65 років. Людям віком від 40 до 64 років «свідоцтво страхування довгострокового догляду» видається лише в тому випадку, якщо вони визнані такими, що потребують підтримки або довгострокового догляду. Воно необхідне для користування послугами довгострокового догляду, тому зберігайте його в надійному місці.

2. Стійка консультації та де подавати заяву

Щоб скористатися послугами довгострокового догляду, проконсультуйтеся та подайте заяву на стійці в регіональному консультаційному центрі для літніх людей (центр комплексної підтримки населення) або на стійці відділу страхування довгострокового догляду в муніципальному офісі вашого міста, селища чи села. Крім самих користувачів, приймаються заяви та надаються консультації членам сім'ї. Після подання заяви проводиться експертиза на підставі висновку про діагностування від лікаря та обстеження з виїздом додому тощо, потім приймається рішення про рівень підтримки та догляду, необхідний користувачеві (так званий «рівень необхідного догляду»). Як правило, результат рішення повідомляється протягом 30 днів після подання заяви. Від цього «рівня необхідного догляду» залежить тип доступних послуг із догляду та обмежена сума щомісячного використання послуг.

3. «Послуги вдома» та «Послуги в закладі»

Послуги, що охоплюються страхуванням довгострокового догляду, загалом поділяються на «послуги вдома» та «послуги в закладі».
Послуги вдома включають послуги з виїздом до дому (допомога вдома), догляд з виїздом до дому для купання та реабілітація з виїздом до дому, а також послуги регулярного привезення до закладів для догляду (денний сервіс), привезення для реабілітації в закладі (денний догляд) та інші послуги, які можна отримати під час відвідування закладу.

«Послуги в закладі» — це послуги, що доступні людям, які перебувають у закладі. І послуги поділяються на три основні типи залежно від типу догляду, який потрібний цим людям. «Заклади довгострокового соціального забезпечення для літніх людей (спеціальний догляд)», які зосереджені на повсякденному житті, «Заклади довгострокового медичного обслуговування для літніх людей (геріатричні медичні заклади)», які зосереджені на реабілітації, щоб люди могли повернутися до життя вдома, та «Медичні заклади довгострокового догляду (лікарні для лікувального відновлення)», що призначені для людей, які потребують довгострокового медичного лікування та госпіталізації.

Саме фахівці з допомоги та догляду, яких називають менеджерами з догляду, складають певні плани використання послуг з догляду (плани догляду) у відповідь на побажання та запити пацієнта та членів його сім'ї про те, які послуги та в якому обсязі слід використовувати. Користувачі та їхні сім'ї можуть вибирати менеджера з догляду та також змінювати його за необхідності. Якщо план догляду не відповідає вашому життю або виникають проблеми, ви можете переглянути його і проконсультуватися з менеджером з догляду, з'ясувавши всі питання, які вас цікавлять. Відділ страхування з догляду та Консультаційний центр для людей похилого віку дають поради щодо вибору менеджера з догляду.

5-5 Медичні огляди та вакцинація

Для мешканців можуть бути доступні періодичні медичні огляди, при цьому муніципалітет міста, селища чи села є органом, який здійснює їх проведення. Оскільки термін огляду обмежений, рекомендується якнайшвидше після отримання інформації перевірити термін та зробити огляд у зазначеному медичному закладі.

Діти можуть отримати безкоштовні щеплення, запропоновані муніципалітетом вашого міста, селища чи села. Це призначено для захисту дітей від інфекційних захворювань, але у зв'язку зі змінами, внесеними до Закону про імунізацію у 1994 році, щеплення більше не є обов'язковими. Перш ніж прийняти рішення про вакцинацію, переконайтеся, що дитина здорова, у неї відсутня алергія, вона не отримувала таке саме щеплення раніше тощо. До муніципальних щеплень міста, селища чи села відносяться АКДС (дифтерія, кашлюк і правець), поліомієліт (дитячий параліч) та БЦЖ (тільки в разі негативного результату туберкулінової проби), кір, краснуха та японський енцефаліт, кожна з яких має певний віковий діапазон для застосування. Будь ласка, перевірте, коли ви отримаєте повідомлення про вакцинацію від муніципалітету вашого міста, селища чи села.

Крім цього для дорослих також доступні платні та безкоштовні щеплення. Для отримання додаткової інформації зверніться до найближчого центру громадської охорони здоров'я.

5-6 Коли ви не можете сплатити медичні витрати

Якщо ви страждаєте від тривалої хвороби або невиліковного захворювання і не можете дозволити собі витрати на лікування, вам можуть допомогти співробітники бюро медичних консультацій при лікарні. Існує також «система позик на оплату високовитратної медичної допомоги», в рамках якої вам може бути надана сума, еквівалентна витратам на високовитратну медичну допомогу приблизно на два місяці, доки не будуть компенсовані витрати на високовитратну медичну допомогу. Якщо у вас є дохід, але ви тимчасово не в змозі платити, зверніться до місцевої ради соціального забезпечення, щоб дізнатися про державні програми кредитування медичних витрат під низький відсоток.

Крім того, залежно від місцевих органів самоврядування, можливі випадки, коли учасник національної системи медичного страхування може скористатися «системою зниження (або звільнення) співоплат за медичні витрати», тому рекомендується звернутися до муніципального управління міста, селища чи села тієї місцевості, де ви мешкаєте. Крім того, медичне субсидування надається тим, хто відповідає вимогам для здобуття соціального забезпечення. Для 348 «важковиліковних захворювань» (станом на квітень 2025 року), причина яких невідома, та для яких не визначено лікування, і які визначені урядом як важковиліковні та з високими медичними витратами, вся сума співоплат на лікування або частина їх покривається за державний рахунок, а заяви приймаються у центрах громадської охорони здоров'я тощо. Спочатку проконсультуйтеся з лікарем. Крім того, якщо у вас сталося інфекційне захворювання, існують різні огляди та допомога, тому якнайшвидше зверніться до центру громадської охорони здоров'я.

5-7 При психологічних занепокоєннях

1. Занепокоєння при зіткненні з іншою культурою

Серед резидентів, які живуть у Японії, є ті, кому може бути важко адаптувати своє тіло, душу та розум до нових умов, таких як суспільство, культура та мова. Психологічні конфлікти та стрес, якщо їх не контролювати, можуть призвести до психічних розладів. Надмірне вживання алкоголю або наркотиків також може спричинити психічні розлади.

2. Зверніться до психіатра, якщо у вас є підозра на високий рівень тривожності (психічний розлад)

Якщо порушення сну зберігаються більше трьох днів, слід звернутися до лікаря. Ви також можете проконсультуватися в центрі громадської охорони здоров'я, де є консультанти з питань психічного здоров'я та соціального добробуту. Якщо лікар призначить амбулаторне лікування або госпіталізацію, дотримуйтесь інструкцій та пройдіть лікування якнайшвидше.

Існує два види госпіталізації: «добровільна госпіталізація» на підставі згоди людини та «госпіталізація для медичного догляду та захисту», коли призначений лікар із психічного здоров'я вважає, що необхідний медичний догляд та захист, і людина госпіталізується за згодою опікуна. Крім того, якщо існує ризик «самокаліцтва або заподіяння шкоди іншим», пацієнт може бути примусово поміщений до лікарні на підставі повноваження губернатора після консультації двох або більше призначених лікарів-психіатрів. Медичні витрати під час примусової госпіталізації покриваються державою. Застосовується медичне страхування, але існує також система, за якої амбулаторні медичні витрати покриваються за рахунок державних коштів, а також Система витрат на високовитратну медичну допомогу у рамках Національного медичного страхування та «Система субсидування медичних витрат у зв'язку з психічною інвалідністю», яку здійснюють місцеві органи самоврядування. Ті, хто отримує медичну допомогу протягом шести місяців і більше з моменту першої консультації, можуть подати заяву на отримання «Книжки здоров'я та добробуту для людей з психічними вадами», завдяки випуску якої з'являється можливість зниження податків або звільнення від сплати податків тощо. Є також навчальні заклади для соціальної реінтеграції. Проконсультуйтеся з лікарем або у центрі громадської охорони здоров'я. Для лікування різних залежностей (наприклад, алкогольної, наркотичної тощо) зверніться до центру охорони психічного здоров'я або центру громадської охорони здоров'я.

5-8 Допомога для дітей-інвалідів вдома та центри навчання

Управління соціального забезпечення або відділ соціального забезпечення муніципалітету міста, селища чи села є контактним органом для консультацій для дітей-інвалідів та осіб з обмеженими можливостями. Опікунам, які виховують вдома розумово або фізично неповноцінних дітей (для осіб до 20 років із розумовими або фізичними вадами потрібне лікарське підтвердження), надається «спеціальна допомога на утримання дитини». Розмір цієї допомоги відрізняється залежно від ступеня інвалідності. Якщо ступінь інвалідності більш важка, тоді безпосередньо інваліду виплачується окрема «соціальна допомога на дітей-інвалідів». Проте ця допомога залежить від доходу опікуна.

Крім того, існують лікувально-виховні заклади для дітей з обмеженими можливостями, в яких основна увага приділяється медичному обслуговуванню, догляду за дітьми та їх вихованню. Існують заклади як для дітей з фізичними вадами, так і для дітей (осіб) з важкими розумовими та фізичними вадами, сліпих та глухих дітей, та дітей з порушеннями розвитку тощо, і вони знаходяться у кожному регіоні по всій країні.

Існує система спрямування помічників додому (home helper), якщо їм необхідний догляд у повсякденному житті, а також пільги на короткострокове лікування та допоміжне обладнання. Заяви на отримання цих консультацій можна подати до муніципальних установ міста, селища чи села та відділів соціального забезпечення.

Люди з фізичними вадами можуть подати заяву на отримання «Книжки про фізичну інвалідність», люди з розумовими вадами — на отримання «Книжки про лікувальну реабілітацію», а люди з психічними вадами — на отримання «Книжки здоров'я та добробуту для людей з психічними вадами». Для отримання інформації про те, як подати заяву на отримання кожної з цих книжок, будь ласка, зверніться до муніципального офісу вашого міста, селища чи села. Якщо ви отримуєте довідку про інвалідність, ви маєте право на різні послуги, як-от зниження податків або звільнення від сплати податків, а також знижки на різні види громадського транспорту тощо. У доступних послугах існують відмінності, які залежать від типу та ступеня виданої довідки про інвалідність, а також від органів місцевого самоврядування, тому під час подання заяви уточнюйте інформацію у місцевих органах самоврядування.

5-9 Вагітність та пологи

1. Дізнавшись про те, що ви вагітні, отримайте «Книжку матері та дитини»

Коли лікар підтвердить вагітність, заповніть ім'я породіллі, передбачувану дату пологів, назву лікарні тощо у бланку «повідомлення про вагітність» в муніципальному управлінні міста, селища чи села, де ви живете, та отримайте «Книжку матері та дитини». У цей же час ви отримаєте лист медичного огляду для допологового медичного обстеження. Допологове медичне обстеження повністю оплачується самостійно, але ви можете отримати державну субсидію, надавши цей листок обстеження у призначеному медичному закладі під час обстеження. Ці процедури необхідні для здоров'я матері та дитини під час вагітності та для медичного обслуговування дитини після народження. Ця процедура також дозволяє матері та дитині пройти безкоштовний медичний огляд та зробити щеплення (у муніципальному офісі вашого міста, селища чи села або місцевому центрі громадської охорони здоров'я).

2. Регулярні медичні огляди

Виконуйте вказівки лікаря та докладіть всіх зусиль для того, щоб мати і дитина були здорові, й все це призвело до безпечних пологів. Якщо у вас є будь-які проблеми, що викликають побоювання, зверніться до свого лікаря або в консультаційну службу центру громадської охорони здоров'я або медичного центру.

3. Відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами та по догляду за дитиною

Якщо мати працює в компанії тощо, їй дозволяється відпустка до та після пологів. Крім того, якщо обоє батьків бажають взяти відпустку для догляду за дитиною, той з батьків, який виховує дитину віком до одного року, як правило, може звернутися до свого роботодавця з проханням надати йому відпустку для догляду за дитиною тривалістю до одного року (для матерів ця відпустка поєднується з післяпологовою відпусткою загальною тривалістю один рік). Інші положення включають «схему скороченого робочого часу», яка дозволяє батькам, які доглядають за дітьми віком до трьох років, працювати не більше шести годин на день, та «відпустку по догляду за дитиною», яка дозволяє п'ять днів на рік для однієї дитини до закінчення 3 класу початкової школи або десять днів на рік для двох або більше таких дітей. Однак деякі з цих систем не поширюються на працівників, які пропрацювали менше одного року. Якщо це необхідно, зверніться до відповідального співробітника з кадрів або трудових відносин.

4. Коли народжується дитина

Подайте «повідомлення про народження» в муніципальний офіс протягом 14 днів після народження дитини. Крім того, ви можете отримувати послуги відвідування медичним працівником, подавши «форму оповіщення про народження» у призначеному закладі (наприклад, медичному центрі).

Дотримуйтесь вказівок лікаря та проходьте регулярні огляди й робіть вакцинацію. За конкретними датами та іншою інформацією звертайтесь до центру громадської охорони здоров'я або медичних центрів. Завжди беріть із собою Книжку матері та дитини для регулярних оглядів та щеплень.

5. Коли дитина народжується з вагою, меншою за середню

Про новонароджених з низькою вагою тіла менше 2500 грамів слід повідомляти у центр громадської охорони здоров'я за місцем народження. Якщо немовля при народженні важить менше 2000 грамів і поміщене до спеціальної лікарні після того, як лікар визначив, що немовля потребує догляду, частина або вся оплата медичних послуг з догляду за дитиною може бути скасована, залежно від розміру доходу опікуна.

6. Книжка матері та дитини
Книга матері та дитини завжди використовується для всіх процедур, пов'язаних з немовлятами, медичними оглядами, щепленням, лікуванням захворювань тощо. Зберігайте її в надійному місці до середнього або старшого шкільного віку, коли дитина отримуватиме щеплення.

7. Одноразові виплати за пологами та доглядом за дитиною
На відміну від випадків хвороб, звичайна вагітність та пологи не покриваються медичним страхуванням, і всі витрати повинні оплачуватись із власних коштів. Середня вартість нормальних пологів у лікарні становить від 500 000 до 600 000 японських ієн. Однак ті, хто застрахований або перебуває на утриманні застрахованого в системі (національного) медичного страхування та народжує під час вагітності тривалістю чотири місяці і більше, мають право на отримання «одноразової виплати за пологами та доглядом за дитиною» у розмірі 500 000 японських ієн. У зв'язку з цим, навіть якщо вагітність триває 85 днів і більше, а пологи закінчилися народженням мертвого дитя або викиднем, ви все одне можете отримати допомогу.

Якщо мати застрахована у системі Національного медичного страхування, вона може подати заяву на одноразову виплату за пологами та доглядом за дитиною до муніципального офісі міста, селища чи села, а якщо вона застрахована у системі медичного страхування своєї компанії або перебуває на утриманні застрахованого, вона може подати заяву через свого роботодавця у офісі свого страховика. Крім того, існує "система прямих виплат", у межах якої медичні заклади тощо вимагають та отримують одноразові виплати за пологами та доглядом за дитиною від імені вагітних жінок та ін. Оскільки страховик виплачує одноразовий платіж безпосередньо медичному закладу, необхідність сплачувати повну суму оплати за пологи на лікарняній касі при виписці з пологового будинку відпадає.

8. Якщо у вас проблеми з оплатою пологів
Існує також система стаціонарного акушерства у призначеній лікарні для людей із низьким рівнем доходу, яким необхідно народжувати у стаціонарі. Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами також надається одержувачам соціального забезпечення.

9. Ідеальним варіантом є запланована вагітність

Вагітність та пологи в чужій країні можуть бути як великою радістю не тільки для жінки, але і для всієї родини резидента, так і стати великою складністю. Якщо вагітність небажана або є побоювання з приводу витрат на пологи, це може завдати душевного болю. В ідеалі вагітність має бути запланованою. Замість абортів або стерилізації пари повинні працювати разом з регулюванням зачаття. Центри громадської охорони здоров'я* пропонують консультації з контрацепції та генетики, а акушери та гінекологи (лікарі, призначені відповідно до Закону про захист материнства) — консультації з абортів та стерилізації (а для чоловіків — з урології), але зв'яжіться з ними заздалегідь, щоб дізнатися про вартість та час.

Відповідно до Закону про захист материнства, аборт дозволено в термін до 22 тижнів вагітності з метою захисту материнства чи з неминучих причин, але його слід уникати, особливо молодим жінкам, оскільки він може бути небезпечним для життя, викликати безпліддя та створити інші проблеми. Як правило, аборти не покриваються медичним страхуванням.

(*) Залежно від регіону деякі центри громадської охорони здоров'я прикріплені до відділів соціального забезпечення.

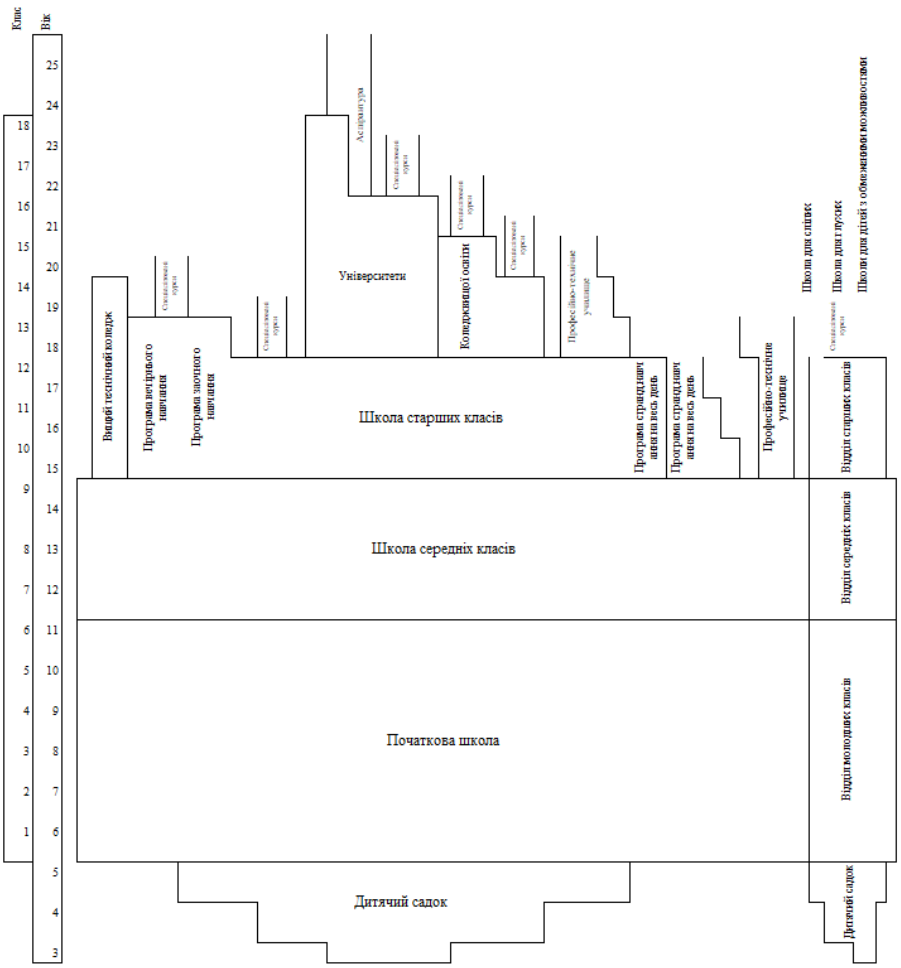
Глава 6 Освіта

6-1 Японська система освіти

Шкільна освіта в Японії складається з обов'язкового навчання у початковій школі з шестирічного віку та трирічного навчання у школі середніх класів з 12 років. Крім того, є школа старших класів, навчання в якій триває три роки (вечірні школи — 4 роки), та університет, навчання в якому триває чотири роки. Навчальний рік у цих навчальних закладах починається у квітні та закінчується у березні наступного року.

До інших типів освітніх закладів відносяться ясла-садки, які дбають про дітей замість батьків, які не мають можливості наглядати за ними через роботу чи хворобу, до вступу їх до початкової школи, та дитячі садки, які забезпечують догляд за маленькими дітьми у віці від трьох до п'яти років. Для особи, вік яких перевищив граничний вік обов'язкової освіти, існують вечірні школи середніх класів. На додаток до школи старших класів та університетів, учні після обов'язкової освіти можуть відвідувати вищі технічні коледжі, професійно-технічні училища та коледжі вищої освіти, а якщо вони хочуть продовжити навчання після закінчення університету, вони можуть вступити до аспірантури.

Для тих, хто працює вдень і хоче навчатися ввечері, існують також вечірні школи старших класів та вечірні університети, а також заочні університети, як-от Відкриті університети з віддаленою формою навчання та ін. Детальний опис кожного навчального закладу див. у відповідному розділі.

Клас
Вік
Школа для сліпих
Школа для глухих
Школи для дітей з обмеженими можливостями
Університети
Аспірантура
Спеціальний курс
Коледжі вищої освіти
Професійно-технічне училище
Вищий технічний коледж
Програма вечірнього навчання
Програма заочного навчання
Школа старших класів
Програма стандартного навчання на весь день
Школа середніх класів
Початкова школа
Відділ старших класів
Відділ середніх класів
Відділ молодших класів
Дитячий садок

6-2 Процедури зарахування та переведення до школи початкових і середніх класів

Школа початкових класів — це школа, яку діти, які досягли шестирічного віку, відвідують протягом шести років, починаючи з квітня наступного фінансового року. Школа середніх класів — це 3-річна школа, яку відвідують діти, які закінчили початкову школу. Діти осіб, які мають право на додатковий захист, можуть навчатися за бажанням у державних школах молодших та середніх класів, для цього зверніться до ради з освіти муніципалітету міста, селища чи села, в якому ви живете. Крім того, якщо вам більше 16 років, але ви не закінчили обов'язкову освіту, ви можете вступити до вечірньої школи середніх класів, для цього зверніться до ради з освіти міста, селища чи села, де ви живете.

6-3 Як записатися в ясла-садок чи дитячий садок

Для всіх дітей віком від 3 до 5 років, які користуються послугами дитячих садків, ясел та сертифікованих дитячих садків, плата за навчання в основному є безкоштовною.

1. Ясла-садок

Ясла-садок забезпечує догляд за немовлятами та дітьми ясельного віку, обоє батьки яких працюють або не можуть доглядати їх вдома через хворобу та інші обставини. Вікові рамки зазвичай складають від 8 тижнів до вступу дитини до початкової школи, але деякі ясла не приймають дітей віком до року. Часто існує лист очікування через повну завантаженість, але діти з високим рівнем потреб і терміновості можуть бути прийняті.

(1) Години перебування в яслах
Години роботи ясел варіюються залежно від конкретного садка, але зазвичай вони становлять час із 8:30 до 17:00 по буднях і з 8:30 до 0:30 по суботах (закрито в неділю та на державні свята). Якщо вам потрібен догляд за дитиною до 8.30 ранку або після 17.00 (позаурочний догляд за дитиною), ви повинні звернутися до ясла-садка.

(2) Плата за ясла
Безкоштовний період становить три роки з 1 квітня після досягнення дитиною трирічного віку до її вступу до початкової школи. Батьки відповідають за витрати на харчування, оплату заходів тощо. Однак, залежно від річного доходу та кількості дітей, ви можете бути звільнені від сплати вартості додаткового харчування (закуски, полуденки тощо). Діти домогосподарств, звільнених від сплати податку на місцевих жителів, віком від 0 до 2 років звільнені від сплати за садок.

(3) Заява про прийом до садка
Якщо ви хочете записати свою дитину, вам необхідно звернутися до відділу ясел-садків у муніципалітеті міста, селища чи села за місцем проживання. Для подання заяви потрібні «звіт про сімейне становище», «довідка з місця роботи» і т.д. Види цих документів різняться залежно від умов і пори року, тому перед їхньою підготовкою попросіть роз'яснень у відділі ясел-садків у муніципальному офісі вашого міста, селища чи села.

(4) Життя в яслах-садку
Батьки або особа, що їх замінює, повинні відвозити дитину з дому в ясла-садок і назад. Період близько одного тижня після надходження в ясла називається «періодом звикання до ясел», коли час перебування дитини в яслах поступово збільшується, починаючи приблизно з однієї години. «Книжка ясел» (контактна книга) використовується для передачі необхідної інформації від дому до садка та від садка до дому в цілях поліпшення догляду за дітьми, але тим, хто відчуває труднощі з читанням та писанням, потрібно розмовляти з вихователем своєї дитини під час ранкового та вечірнього приїзду та від'їзду, та усно підтверджувати важливу інформацію, як-от стан здоров'я дитини тощо.

2. Дитячий садок

Дитячі садки — це державні та приватні навчальні заклади, які відвідують маленькі діти віком від трьох років до вступу до початкової школи. Стандартний час навчання складає чотири години, наприклад, з 9:00 до 14:00. Для зарахування до садка існує період подання заяв (зазвичай з вересня по листопад), тому якомога раніше зверніться до ради з освіти або у відповідний садок.

Ви звільнені від плати за садок (максимальна щомісячна плата становить 25 700 ієн), але батьки несуть відповідальність за вступний внесок, транспортні витрати до дитячого садка та назад, витрати на харчування та заходи тощо. Однак, залежно від річного доходу та кількості дітей, ви можете бути звільнені від сплати вартості додаткового харчування (закуски, полуденки тощо).

Для дитячих садків, які не охоплені Новою системою підтримки з питань дітей та догляду за ними, може виникнути необхідність проходження процедур, щоб зробити їх безкоштовними, та подання заявки на відшкодування витрат залежно від вашого міста, селища чи села. Крім того, муніципалітет може мати систему субсидій для приватних дитячих садків, тому за додатковою інформацією звертайтеся до місцевого муніципалітету міста, селища чи села, в якому ви проживаєте.

3. Сертифіковані дитячі садки

Сертифіковані дитячі садки — це нові заклади, які використовують найкращі аспекти як дитячих садків, так і ясел, виконуючи функції й тих, й інших одночасно. Їх можна охарактеризувати як заклади, що об'єднують освіту та догляд за дітьми. Вони доступні для всіх дітей, незалежно від того, працюють обидва батьки чи ні. Вони також пропонують повний спектр послуг з догляду за дітьми, наприклад, консультації, якщо є занепокоєння з питань догляду за дітьми, місце для зустрічей та спілкування батьків та дітей тощо.

6-4 Коли ви хочете вступити до школи старших класів

1. Критерії для вступу до школи старших класів

Для вступу до школи старших класів необхідно закінчити школу середніх класів або бути визнаним володарем академічних здібностей на рівні або вище, ніж у випускника школи середніх класів, а також скласти вступні іспити до школи старших класів. Особами, які мають академічні здібності, рівні або такі, що перевищують здібності випускника школи середніх класів, визнаються особи, які здобули дев'ятирічну шкільну освіту в іншій країні, або ті, хто склав іспит з досягнення рівня підготовки випускників школи середніх класів. Для тих, хто не має японського громадянства, вік для складання іспиту щодо досягнення рівня підготовки випускників школи середніх класів становить 15 років або старше до 31 березня року вступу.

У більшості шкіл середніх класів учні, вчителі та батьки/опікуни консультуються один з одним під час заходів із професійної орієнтації та приймають рішення про вибір кар'єрного шляху, а саме обираючи «роботу або подальшу освіту» тощо, беручи до уваги бажання учня, його схильності, академічні здібності та фінансове становище сім'ї. Від тих, хто закінчив школу середніх класів за кордоном, при виборі кар'єри можуть вимагати диплом або сертифікат щодо оцінок своєї країни.

2. Плата за навчання у школі старших класів

Сім'ї з доходом нижче певного рівня мають право на отримання «Гранту на підтримку шкільної освіти» для допомоги в оплаті навчання в школі старших класів, незалежно від того, чи вона є національною, державною або приватною. Для отримання «Гранта на підтримку шкільної освіти» необхідно надати свідоцтво про оподаткування та форму заяви. Максимальна сума гранту на підтримку шкільної освіти складає 9900 ієн на місяць для учнів денних шкіл старших класів (2700 ієн на місяць для державних вечірніх шкіл старших класів, 520 ієн на місяць для заочних шкіл старших класів та 9900 ієн на місяць для приватних вечірніх та заочних шкіл старших класів). Однак, якщо плата за навчання не досягає зазначеної суми, допомога на підтримку навчання обмежена сумою плати за навчання. Крім того, враховуючи тяжкий фінансовий тягар плати за навчання тощо у приватних школах старших класів тощо, учні з малозабезпечених сімей, які відвідують приватні старші школи тощо, отримуватимуть додаткові виплати на підтримку навчання відповідно до доходу їхньої сім'ї. За інформацією про те, як подати заяву на додаткові виплати, звертайтеся безпосередньо до школи.

3. Переведення в старші класи

Якщо ви хочете змінити школу, ще навчаючись у старших класах, з таких причин, як переїзд у віддалене місце, будь ласка, проконсультуйтеся з відповідальною особою тощо, оскільки у кожній школі старших класів ситуація відрізняється.

6-5 Коли ви хочете вступити до університету тощо.

1. Для іноземців, які бажають вступити до чотирирічного університету, дворічного або трирічного коледжу вищої освіти в Японії, існують такі способи:

(1) При складанні вступних іспитів в якості іноземного студента
(a) Університети, які проводять вступні іспити виключно для іноземних студентів.
(b) Університети, які проводять такий самий іспит, як і для японських студентів, а потім враховують результати додаткового іспиту, розрахованого на іноземних студентів.
(c) Університети, які використовують такі самі іспити, як і для японських студентів.

Який із цих методів іспиту доступний, залежить від університету.

Деякі університети також вимагають від іноземців здачі «Іспиту для вступу до японських університетів для іноземних студентів» або «Іспиту на знання японської мови» (JLPT) (Японська асоціація допомоги міжнародної освіти*). Система вступних іспитів може змінюватися щороку, тому рекомендується уточнювати деталі безпосередньо в університеті, до якого ви хочете вступити.

*Японський державний фонд-юридична особа Японська асоціація допомоги міжнародної освіти:
Секція з просування японської мови ТЕЛ.: 03-5454-5215

(2) Якщо ви закінчили (або збираєтеся закінчити) японську школу старших класів і хочете скласти вступні іспити

Як правило, ви складатимете ті ж вступні іспити, що і громадяни Японії. Щоб скласти вступні іспити до національних, державних та деяких приватних університетів, необхідно спочатку пройти «Єдиний вступний тест для вступу до університету» в екзаменаційному центрі у вашому регіоні, а потім скласти вступні іспити до відповідних університетів. Щоб скласти «Єдиний вступний тест для вступу до університету», необхідно замовити бланк заяви у першій декаді вересня, сплатити екзаменаційний внесок, а потім подати заяву поштою у першій декаді жовтня. Складання тесту в першій декаді січня. Потім слід подати заяву про прийом до відповідних університетів. Відбірковий внесок на єдиний вступний тест становить менше половини загального вступного іспиту, а оскільки транспортні витрати та витрати на проживання відсутні, це економічно вигідно для студентів із регіонів.

Приватні університети, які не використовують «Єдиний вступний тест для вступу до університету», проводять свої власні вступні іспити. Крім того, в деяких університетах — національних, державних та приватних — існує рекомендаційна система для вступу, згідно з якою студенти можуть отримати рекомендацію, якщо їхні оцінки у школі старших класів, в якій вони навчаються, вищі за стандарти, що вимагаються університетом. Деякі університети також дозволяють іноземним студентам складати вступні іспити, розраховані на іноземних студентів, навіть якщо вони закінчили японську середню школу, тому рекомендується уточнити подробиці безпосередньо в університеті, до якого ви хочете вступити.

(3) Якщо ви не закінчили школу старших класів

(а) Якщо ви складете «Іспит з досягнення рівня підготовки випускників школи старших класів» (стара назва — «Дайкен»*), ви будете допущені до вступних іспитів в університети, коледжі вищої освіти та технічні коледжі, навіть якщо ви не закінчили школу старших класів. Кваліфікаційна вимога для складання іспиту полягає в тому, що претенденту має бути не менше 16 років до кінця фінансового року, у якому проводиться іспит (31 березня).

* Іспит з досягнення рівня підготовки випускників школи старших класів:

Відділ просування безперервного навчання, Міністерство освіти, культури, спорту, науки та технологій. ТЕЛ. 03-5253-4111

(b) Ті, що закінчили закордонну школу (12-річний курс), акредитовану міжнародним оцінювальним органом*.
*Міжнародні оціночні органи включають WASC (Західна асоціація шкіл та коледжів), ACSI (Міжнародна асоціація християнських шкіл) та ECIS (Європейська рада міжнародних шкіл).

(c) Ті, хто закінчив курс навчання в Японії, який позиціонується в системі шкільної освіти іноземної держави як курс іноземної школи (12 років), еквівалентний японській школі старших класів

(d) Для вступу до університетів та технічних коледжів право на вступ до університетів, коледжів вищої освіти та професійно-технічних училищ мають особи, які досягли 18 років, наприклад, ті, хто був визнаний таким, що володіє академічними здібностями, еквівалентними або такими, що є віщими за здібності випускника школи старших класів за результатами індивідуальної оцінки відповідності критеріям прийому.

*Програма вищої освіти для біженців УВКБ ООН
УВКБ ООН пропонує програми вищої освіти для осіб, які мають право на додатковий захист у партнерстві з університетами та аспірантурами. Для отримання додаткової інформації, будь ласка, звертайтесь за наступними контактами:
Представництво УВКБ ООН у Японії
поштовий індекс 107-0062 Токійський столичний округ, Мінато-ку, Мінамі Аояма, 6-10-11, Центр Уеслі
ТЕЛ.: 03-3499-2011

2. Є також аспірантура, що дозволяє студентам після закінчення університету вчитися далі та стати магістрами, докторами тощо.

6-6 Вищі технічні коледжі та професійно-технічні училища

1. Вищі технічні коледжі

На додаток до шкіл старших класів існують вищі технічні коледжі, що служать в якості навчальної кар'єри після закінчення школи середніх класів. Вищі технічні коледжі — це вищі навчальні заклади, подібні до університетів та коледжів вищої освіти, які націлені на підготовку високоспеціалізованих інженерів, приймаючи випускників шкіл середніх класів і надаючи їм п'ятирічну інтегровану освіту. Станом на 2026 рік у країні налічується 51 державний, 3 громадські та 4 приватні коледжі. Хоча переважають промислові дисципліни, є також інші факультети, такі як морське судноплавство, бізнес-інформація та дизайн. Вартість навчання в державних коледжах по всій країні є однаковою і становить 234 600 єн на рік (станом на 2026 рік). Багато вищих технічних коледжів також надають студентські гуртожитки.

2. Професійно-технічні училища

Профтехучилища — це навчальні заклади, метою яких є розвиток навичок чи підвищення рівня освіти, необхідних для професії чи практичного життя. Існує вісім напрямків: промисловість, сільське господарство, медицина, гігієна, освіта та соціальне забезпечення, комерційна практика, кравецька справа та домашнє господарство, а також культура, освіта та виховання. Існує велика різноманітність факультетів, що задовольняють широкий спектр потреб суспільства, включаючи низку факультетів, випускники яких можуть отримати офіційну кваліфікацію або отримати право на складання кваліфікаційного іспиту. Профтехучилища поділяються на три види за наведеними нижче курсами навчання в залежності від вступних кваліфікацій.

(1) Вищі курси (Вищі профтехучилища)
Право на вступ мають випускники школи середніх класів і прирівняні до таких. Ті, хто закінчив вище професійно-технічне училище, призначене міністром освіти, культури, спорту, науки та технологій, отримують право на вступ до університету.

(2) Курси технічної освіти (технічні коледжі)
Право на вступ мають випускники школи старших класів і прирівняні до таких. Випускники технічних коледжів, які відповідають вимогам до терміну навчання не менше двох років та іншим вимогам, отримують звання «професійного спеціаліста». Крім того, до університету можуть перевестися й ті, хто пройшов курс спеціального навчання у професійно-технічному училищі (тільки ті, хто має мінімум 2 роки навчання, загалом 1700 годин або 62 бали та більше).

(3) Загальні курси
Особливих вимог до вступу немає. Будь-хто може вільно вчитися.

(4) Вступні іспити
Окрім перевірки документів, багато навчальних закладів проводять співбесіди, написання есе та факультетські іспити. Багато навчальних закладів також реалізують прийом за рекомендацією. При складанні іспитів для вступу у технічний коледж в якості іноземного студента діють такі ж умови, як і при вступі до університету. Якщо ви закінчили (або збираєтеся закінчити) японську школу старших класів або вище професійно-технічне училище і складаєте вступні іспити, вам необхідно буде скласти вступні іспити безпосередньо в технічному коледжі.

6-7 Коли у вас виникають проблеми з оплатою за навчання

Під час підготовки до вступу до вищого навчального закладу, поряд із підготовкою до вступних іспитів, рекомендується проконсультуватися з членами сім'ї щодо плати за навчання та ін., перш ніж складати іспити й вирішувати, куди вступати. Однак для тих студентів, які не можуть оплатити навчання за рахунок членів сім'ї або самостійно, нижче вказані деякі організації, які надають безоплатні та зворотні стипендії. Бажаючим слід звернутися з відповідним запитом. Існують й інші програми, які пропонують місцеві органи самоврядування та університети, тому будьте ініціативними та наводьте довідки. Ради соціального забезпечення в кожному муніципалітеті міста, селища чи села також можуть позичати кошти на навчання через систему позик фонду соціального забезпечення, але їхньою метою є учні старших класів.

Назва організацій	Суб'єкт допомоги/сума	Контактна інформація
Штаб-квартира у справах біженців Субсидії на освіту та навчання <Надання коштів>	Особи, які мають право на додатковий захист та їхні сім'ї Починаючи з учнів початкових класів й закінчуючи студентами університетів (студенти університетів повинні мати роботу на неповний робочий день) Одноразова сума (20 000-100 000 єн)	Головний офіс ТЕЛ.: 03-6721-7570 Кансайська філія ТЕЛ.: 078-361-1700

Японська агенція допомоги студентам (раніше Японське стипендіальне суспільство) <Позика>	Стипендія 1-го типу Безпроцентні для студентів університетів, що погашаються після закінчення навчання Щомісячно Національні та регіональні державні університети Ті, хто живе вдома 45 000 ієн Ті, хто не проживає вдома 51 000 ієн Приватні університети Ті, хто живе вдома 54 000 ієн Ті, хто не проживає вдома 64 000 ієн	Будь ласка, уточніть в університеті, в якому ви навчаєтеся, чи маєте ви право подати заявку.
	Стипендії другого типу Погашається з відсотками (без відсотків під час навчання) Національні, державні регіональні та приватні Щомісячна плата: від 20 000 до 120 000 ієн (з кроком 10 000 ієн)	

(Станом на 2026 рік)

6-8 Коли ви хочете вчитися за кордоном

У деяких довгострокових резидентів можуть бути члени сім'ї або родичі, які живуть за кордоном, і спостерігалися випадки, коли вони відправляли членів своєї сім'ї на навчання до цієї країни. В цьому випадку необхідно заздалегідь зв'язатися з посольством країни, де ви хочете навчатися, оскільки процедури в'їзду різняться у різних країнах.

Фінансування навчання за кордоном (плата за навчання, авіаквитки, витрати на проживання тощо) може бути залучено за рахунок:

(a) стипендії від іноземних урядів тощо;
(b) стипендії від уряду Японії та ін;
(c) стипендії від приватних фондів;
(d) фінансування із власних коштів.

Як правило, претенденти на стипендії (a)-(c) обмежені громадянами Японії та відбираються на основі відкритого процесу прийому заявок. У випадку (d) абітурієнти повинні зробити все самостійно, починаючи з вибору університету на власний розсуд та закінчуючи прийняттям рішення про вибір університету. Існують також різні форми навчання за кордоном, наприклад, навчання за кордоном із залишенням місця в японському університеті (наприклад, навчання з обміну або навчальна відпустка тощо) або за бажання навчання в іноземному університеті від самого початку після закінчення школи старших класів. Процедури, необхідні для вступу, відрізнятимуться відповідно. Крім того, університети США, Австралії та інших країн розглядають результати тесту на знання англійської мови як іноземної (TOEFL) як важливий критерій.

У деяких країнах заборонено здійснювати підробітку під час навчання за кордоном, тому вам необхідно планувати витрати на своє життя відповідним чином. У будь-якому випадку, якщо ви хочете навчатися за кордоном, звертайтеся до наступних організацій.

<Питання за адресою>

Незалежна державна юридична особа Японська агенція допомоги студентам (JASSO)	ТЕЛ.: 045-924-0812
http://www.jasso.go.jp/	
Японо-американський освітній комітет (США)	ТЕЛ.: 03-3580-3231
Американський центр Кансай (США)	ТЕЛ.: 06-6315-5970
Британська рада (Великобританія)	ТЕЛ.: 03-3235-8031
Німецька служба академічних обмінів (Німеччина)	ТЕЛ.: 03-3582-5962

6-9 Вивчення японської мови

Перш за все важливо вирішити, на який рівень володіння японською мовою ви націлені. Якщо ви хочете спілкуватися з японцями у своєму районі або на роботі, продовжити навчання в школі старших класів або університеті, вивчати технічні терміни для роботи або читати книги та газети тощо, ви повинні вибрати школу та навчальні матеріали, що відповідають вашим цілям та здібностям.

Для тих, хто має час і фінансові ресурси, можна вибрати навчальні заклади з вивчення японської мови (так звані школи японської мови або школи для вступних іспитів до університетів), акредитовані Асоціацією з просування навчання японської мови (Фонд). При виборі школи японської мови корисним буде «Путівник з навчальних закладів японської мови» на сайті Асоціації з просування навчання японської мови. Ви можете отримати інформацію про школи японської мови по всій Японії, ввівши такі критерії, як регіон та вартість навчання. (http://www.nisshinkyo.org/search/)

Вартість навчання у японських мовних школах становить у середньому 700 000–900 000 ієн на рік. Проте, як правило, велика кількість годин занять та навчання під час роботи потребує великих зусиль.

Якщо ви не бажаєте навчатися в школі японської мови, у багатьох регіонах існують приватні організації та волонтерські групи, які викладають японську мову безкоштовно або за плату, що покриває вартість навчальних матеріалів. Методи викладання варіюються, наприклад, є такі, коли викладачі приходять до вас додому, як шкільні репетитори, коли навчання проводиться на кшталт «дзюку», що поєднують підготовку до іспитів у навчальний заклад, а також коли заняття проводяться по неділях та вечорах в аудиторіях громадських культурних центрів тощо. Вибір цих шкіл та організацій повинен залежати від того, де ви живете, а також від ваших цілей, завдань навчання тощо. Відділ міжнародних відносин місцевої префектури та ін., а також асоціація міжнародного обміну можуть познайомити вас із ними, тому, будь ласка, зв'яжіться з ними для отримання додаткової інформації.

Крім того, штаб-квартира у справах біженців Азіатського фонду добробуту та освіти призначила консультантів із навчання японської мови, які відповідають на консультації та запити осіб, які мають право на додатковий захист, щодо вивчення японської мови в цілому, включаючи навчальні матеріали та знайомство з місцевими класами японської мови, а також збирають та надають інформацію про підтримку осіб, які мають право на додатковий захист, у галузі японської мови у співпраці з групами волонтерів японської мови та місцевими державними органами. Консультанти з навчання японської мови доступні для консультацій щодо питань із вивчення японської мови, тому можете звернутися до них.

<Питання за адресою>

Фонд-юридична особа Асоціація з просування навчання японської мови
ТЕЛ.: 03-6380-6557

Азіатський фонд добробуту та освіти Штаб-квартира у справах біженців
Головний офіс ТЕЛ.: 03-3449-7011
Кансайська філія ТЕЛ.: 078-361-1700

Глава 7 Аварії, пожежі та швидка допомога

7-1 Якщо ви стали жертвою пригоди або крадіжки

Якщо ви стали жертвою насильства або потрапили в дорожньо-транспортну пригоду, зателефонуйте до поліції (номер телефону: 110). Зберігаючи спокій, повідомте їм своє ім'я, (1) що сталося, (2) коли та (3) де. Наберіть 110, щоб з'єднатися з поліцією безкоштовно. При дзвінку з телефону-автомату вам не знадобляться монети або телефонна карта. Щоб уникнути паніки при дзвінку з дому, корисно написати великими літерами на хірагані або латинськими літерами своє ім'я, адресу та назву прилеглої визначної будівлі та розташувати їх поряд із телефоном.

Якщо, наприклад, злодій вкрав щось, ви повинні повідомити про крадіжку в найближчу поліцейську будку (KOBAN) або зателефонувати «110», щоб повідомити поліцію і подати заяву потерпілого. Заява потерпілого надасть поліції підказки для розслідування, тому надайте докладний опис вкраденого майна та інші деталі. Якщо річ була застрахована, попросіть у поліції «вхідний номер» «заяви потерпілого» та подайте заяву до страхової компанії про виплату страхової суми. Якщо ви щось забули або втратили, подайте в поліцію «заяву про втрату майна». Якщо ви втратили картку для зняття готівки або кредитну картку, негайно повідомте про це свій банк або компанію, яка видала кредитну картку. Якщо ви не повідомите про це швидко, гроші можуть бути використані зловмисниками. В разі втрати паспорта, картки резидента або свідоцтва про статус перебування необхідно також заявити про це до поліції, отримати номер заяви та пізніше передати її відповідальній особі під час процедури повторної видачі.

7-2 У випадку дорожньо-транспортній пригоді

1. Потрібно звернутися до поліції. Зателефонуйте за номером 110 або, якщо поблизу є поліцейська ділянка або поліцейська будка, зверніться безпосередньо до співробітників поліції.

2. Необхідно бути присутнім під час огляду поліцією місця пригоди.

3. Уточніть адресу, контактні дані, ім'я, номер автомобіля та страхову компанію іншої сторони, що брала участь у аварії (водія автомобіля тощо).

4. Необхідно отримати у Центрі безпеки автомобільного водіння «Довідку про дорожньо-транспортну пригоду», необхідну для звернення за відшкодуванням збитків та страхової виплати. Бланки заяв можна отримати у поліцейських дільницях та поліцейських будках.

5. Якщо ви отримали травму внаслідок нещасного випадку, зверніться за медичною допомогою, навіть якщо вам здається, що травми незначні.

6. За наявності постраждалих надайте їм необхідну допомогу. Якщо потрібна швидка допомога, для її виклику зателефонуйте за номером «119».

Якщо у вас виникли проблеми у зв'язку з дорожньо-транспортною пригодою, ви можете отримати консультацію в консультаційних центрах з ДТП при префектурах та консультаційних пунктах місцевих органів самоврядування.

Houterasu (Японський центр правової підтримки) пропонує консультації з питань дорожньо-транспортних пригод (консультації тільки за попереднім записом). Крім того, залежно від обставин та умов, можуть бути покриті й судові витрати. Для отримання додаткової інформації, будь ласка, відвідайте веб-сайт нижче та знайдіть інформацію про відповідну консультаційну службу.

*Houterasu (Японський центр правової підтримки) http://www.houterasu.or.jp/

7-3 У випадку пожежі

Зв'яжіться із пожежною службою.

У разі виникнення пожежі голосно повідомте сусідам, зателефонуйте до пожежної служби та викличте пожежну машину. (Номер телефону — 119.) Коли ви зателефонуєте за номером «119», при з'єднанні спокійно та незворушно повідомте їм: (1) що сталася пожежа, (2) де (адреса або об'єкт) та (3) що горить.

7-4 У випадку раптового захворювання/травми

Викличте швидку допомогу.

У разі раптового захворювання або серйозної травми зателефонуйте за номером «119», щоб викликати швидку допомогу. Якщо у вас невелика травма або захворювання та ви можете дістатися до лікарні самостійно, скористайтесь таксі або особистим автомобілем. Якщо ви зателефонували за номером «119», при з'єднанні спокійно та незворушно повідомте: (1) що це надзвичайна ситуація, (2) що сталося, (3) де (адреса або мета), (4) ваше ім'я та (5) номер телефону, з якого ви телефонуєте. Якщо з вами перебуває член сім'ї та ін., якщо ви почуєте сирену швидкої допомоги, попросіть членів сім'ї зустріти її. Якщо у вас є свідоцтво медичного страхування або медична карта (якщо у вас сімейна лікарня), тримайте її напоготові, коли викликатимете швидку допомогу.

7-5 Витік газу

1. Витоки газу в житлових приміщеннях дуже небезпечні. Газ, що використовується в побуті, має характерний запах, тому якщо ви помітили щось незвичайне з газом, вимкніть газ, відкрийте вікно і в жодному разі не вмикайте жодного вимикача вогню або світла в будинку. Існує небезпека спалаху або вибуху від феєрверків, вогню сигарет або запальничок, навіть якщо вони невеликі. Також не слід використовувати вентиляційні люки та кондиціонери.

2. Перевірте головний клапан на газовому лічильнику та закрийте головний клапан.

3. Існує два види газу: зріджений газ LP (пропановий газ) та міський газ. Зріджений газ важчий за повітря і тому накопичується на підлозі. Відкрийте двері та видаліть його віником. Міський газ легший за повітря і тому накопичується на стелі. Широко відкрийте вікна, щоб впустити повітря зовні.

4.Якщо ви помітили витік газу, зв'яжіться з найближчою газовою компанією, незалежно від того, чи це святковий день або ніч. У разі використання зрідженого газу якнайшвидше перекрийте балон і зв'яжіться за контактним номером, вказаним на балоні.

Глава 8 Стихійні лиха

8-1 Землетруси

Японія — країна, де часто відбуваються землетруси. Здобувши цінні уроки з Великого землетрусу Хансін-Авадзі 1995 року і Великого землетрусу Східної Японії 2011 року, які в одну мить забрали незліченну кількість дорогоцінних життів і майна, завжди будьте напоготові та зробіть необхідні приготування, щоб мінімізувати збитки, коли б і де не стався землетрус у майбутньому.

1. Повсякденні заходи

(1) Перевірте найбезпечніше місце в будинку (небезпечно знаходитися поряд з меблями, які можуть легко впасти, наприклад, шафами).

(2) Переконайтеся, що у вас достатньо питної води на три дні з розрахунку 2–3 літри на людину на день.

(3) Підготуйте рюкзак або сумку першої допомоги та покладіть її у місце, відоме всім членам сім'ї. Зберігайте у ньому предмети першої потреби. Наприклад: ліхтарик, батарейки, питну воду, їжу, портативне радіо, готівку (монета 10 ієн зручна для таксофона), копію посвідчення особи, паспорт, цінні речі, як-от банківська депозитна книжка, сірники та запальнички, свічки, аптечка (при хронічних захворюваннях не забудьте покласти ліки, які потрібно регулярно використовувати), шолом або головний убір, робочі рукавички, шкарпетки та спідня білизна, термобілизна, непромокальна тканина, мотузка тощо.

(4) Закріпіть меблі за допомогою засобів для захисту від падіння.

(5) Наклейте протиосколочну плівку на вікна, шафи та буфети.

(6) Запишіть номери телефонів екстрених служб та контактні дані людей, які розуміють вашу мову.

(7) Уточніть місце притулків для евакуації, найближчу лікарню та маршрут до неї, а також зв'яжіться з муніципалітетом міста, селища чи села, в якому ви живете, для отримання інформації про місця притулку для евакуації.

2. Коли відбувається землетрус

(1) Якщо ви знаходитесь на вулиці, спочатку забезпечте власну безпеку та евакуюйтеся у найближче безпечне місце.
(2) Якщо ви перебуваєте в приміщенні, вимкніть газ, що використовується, або газові плити. Вимкніть всі інші кухонні або нагрівальні прилади, які можуть спричинити пожежу. Якщо виникне пожежа, негайно загасіть її за допомогою вогнегасника, який знаходиться під рукою.
(3) Відкрийте двері приміщень та входів для забезпечення безпеки шляхів евакуації.
(4) Намагайтеся стежити за інформацією про лихо по телебаченню, радіо, телефону тощо.
(5) Не впадайте в паніку й не біжіть з приміщення, а зачекайте трохи, поки поштовхи не вщухнуть, візьміть аптечку та вийдіть на відкритий простір, захистивши голову каскою та ін.
(6) Щоб не відстати від сім'ї та сусідів, тримайте один одного в поле зору та якнайшвидше евакуюйтесь у притулок.
(7) Якщо ви керуєте автомобілем, уникайте різкого гальмування, повільно знижуйте швидкість та з'їжджайте на ліве узбіччя. Не зупиняйтеся поблизу автозаправних станцій, газових установок високого тиску або під пішохідними мостами.
(8) При ходьбі рухайтеся центром дороги, якщо вона широка, та остерігайтеся предметів, що падають, як-от вивіски, стовпи комунікацій та віконні шибки у пожвавлених місцях.

3. Після землетрусу

Існує небезпека афтершоків та цунамі. Збирайте якнайбільше достовірної інформації з радіо, газет та телебачення. Якщо ви не можете повернутися до свого будинку після сильного землетрусу, повідомте відповідних осіб, компанії, школи тощо про безпеку вашої родини та про місцезнаходження притулку.

4. Лінія для залишення повідомлень про лихо (телефонний номер 171)

Коли відбувається стихійне лихо, телефонний зв'язок із потерпілим районом буде утруднений. У таких випадках використовуйте службу «Лінія для залишення повідомлень про лихо». Це служба голосових повідомлень, яка дозволяє людям в інших районах прослуховувати інформацію, записану людьми в районі лиха, про вашу безпеку тощо. Ви також можете надсилати повідомлення людям, які перебувають у зоні лиха. Коли NTT запустить послугу «Сервісна лінія для залишення повідомлень про лихо», про це буде оголошено по телебаченню та радіо. Щоб скористатися послугою, наберіть номер 171 та дотримуйтесь інструкцій японською мовою для запису та відтворення повідомлень.

5. Багатомовна інформація, корисна під час стихійного лиха

Крім інформації про життя в Японії, на наступних сайтах надається інформація про те, що робити у разі стихійного лиха та інших надзвичайних ситуацій.

Портал підтримки іноземців, які проживають в Японії
https://www.moj.go.jp/isa/support/portal/index.html

8-2 У разі тайфунів та повеней

1. Підготовка до тайфунів та повеней

У Японії тайфуни часто трапляються з літа до осені, а сильні вітри та зливи можуть викликати такі лиха, як зсуви та повені. Для підготовки до сильних вітрів та злив необхідно вжити наступних запобіжних заходів.

(1) Огляньте кожну частину вашого будинку та відремонтуйте або зміцніть її, щоб максимально знизити шкоду.
(2) Зміцніть вікна та інше скло скотчем або віниловою стрічкою, закрийте віконниці та ролети, якщо вони є.
(3) Закріпіть сміттєві кошики, горщикові рослини, прикраси тощо у саду або на балконах, або занесіть їх у будинок, щоб їх не здуло сильним вітром.
(4) Зміцніть телевізійні антени та інше обладнання скобами, дротом тощо.
(5) Видаліть бруд, пил тощо зі стоків та жолобів, щоб покращити дренаж навколо будинку.
(6) Якщо ви живете в зоні ризику затоплення або в низині, перенесіть меблі, електроприлади тощо на якомога вище місце.
(7) Тримайте ліхтарі, портативні радіоприймачі тощо у місці, визначеному усіма членами сім'ї, оскільки може вимкнутись електрика.
(8) Підготуйте комплект речей на екстрений випадок та зберігайте його у легкодоступному місці.
(9) Перевірте найближче місце притулку та маршрут евакуації.

У кожному муніципальному управлінні, пожежній станції та управлінні цивільного будівництва (назви залежать від регіону) є інформація про місця евакуації та «мапа небезпеки», на якій вказані райони, схильні до ризику зсувів, викликаних сильними дощами, тому заздалегідь перевірте, чи безпечний район, у якому ви живете, і вживайте всіх можливих заходів.

2. Якщо буде тайфун

(1) Не виходьте на вулицю під час сильного вітру. Якщо вам у будь-якому випадку доведеться вийти на вулицю, надягніть шолом або щільну шапку.
(2) Тримайтеся подалі від зламаних стовпів і ліній електропередач, що звисають.
(3) Звертайте увагу на інформацію про погоду та негайно евакуюйтеся, якщо буде випущено попередження або наказ про евакуацію. Особливо, евакуюйтеся якнайшвидше, якщо в будинку є люди похилого віку, хворі або немовлята.

8-3 Страхування від пожеж та землетрусів

Якщо ви стали жертвою крадіжки, пожежі, вітру або повені та хочете отримати звільнення від податків або відстрочення, вам необхідно надати «свідоцтво про шкоду від лиха». Бланки заяв можна отримати у муніципальних установах міста, селища чи села, поліцейських дільницях та пожежних станціях. Збитки, заподіяні пожежею, вітром або повінню, спричиняють не тільки фінансові труднощі, але й завдають психологічної шкоди. Крім того, якщо ваш будинок є джерелом пожежі та сусіднім будинкам завдано шкоди, вас можуть зобов'язати виплатити компенсацію за завдану шкоду. Крім того, що вам завжди потрібно стежити за джерелами вогню у повсякденному житті, ви також повинні застрахуватися від пожежі та землетрусу на випадок катастрофи, яка може статися будь-коли.

Існують різні види страхування від пожежі, але ви також можете вибрати тип, який покриває шкоду, заподіяну не тільки вогнем, але й вітром, наприклад, торнадо та поривами вітру, а також збиток від повені, спричиненої несподіваними великими зливами. Однак якщо причиною пожежі тощо є землетрус, воно не покривається лише страхуванням від пожежі, тому рекомендується також укласти договір страхування від землетрусу. Люди, які мешкають у багатоквартирних будинках або житлових комплексах, також можуть оформити страхування житлових комплексів. Для отримання додаткової інформації зверніться до компанії зі страхування збитків.

8-4 Свідоцтво про шкоду від лиха

Якщо ваш будинок або інші будівлі постраждали внаслідок стихійного лиха, включаючи пожежу або землетрус, вам слід заповнити та подати заяву на отримання свідоцтва про шкоду від лиха в муніципальному офісі вашого міста, селища чи села або у пожежній станції. Після проведення обстеження на місці буде видано «свідоцтво про шкоду від лиха». «Свідоцтво про шкоду від лиха» — це документ, що засвідчує розмір шкоди, заподіяної стихійним лихом, та ступінь пошкодження будинку тощо. «Свідоцтво про шкоду від лиха» необхідно пред'являти не тільки при отриманні страхових виплат або податкових відрахувань за полісом страхування від збитків. Його також попросять пред'явити при отриманні різних засобів допомоги від місцевих органів самоврядування, як-от виплата коштів на відновлення нормального життя та зниження плати за навчання у навчальних закладах.

Будь ласка, ознайомтеся з конкретними процедурами подання заяви, оскільки вони відрізняються залежно від муніципалітету міста, селища чи села.

Глава 9 Податки, пенсії та страхування

9-1 Види податків

У Японії існує два типи податків: національний податок та місцевий податок.

Будь-яка людина, яка має адресу в Японії або постійно проживає в Японії не менше одного року, зобов'язана сплачувати податки незалежно від її громадянства. Навіть особи, які мають право на додатковий захист, мають сплачувати податки. Існує два види податків, які зобов'язані сплачувати фізичні особи: «національний податок», що сплачується державі, та «місцевий податок», що сплачується префектурі, місту, селищу чи селу, в якому ви проживаєте. Національні податки включають прибутковий податок та ін., що стягуються у джерела виплати із заробітної плати. Місцеві податки включають префектурні та муніципальні податки, які стягуються місцевими органами самоврядування в районі вашого проживання. У Японії, що вище дохід, то вище ставка прибуткового податку.

Крім того, існують різні відрахування з доходів та податкові відрахування, тому, навіть якщо заробітна плата однакова, якщо вид і зміст відрахувань різні, сума, утримувана компанією, змінюватиметься. Також відрізнятиметься розмір заробітної плати, з якої проводиться утримання. При поданні заяви на отримання різних видів дозволів на проживання, як-от продовження або зміна статусу проживання, заяви про дозвіл на постійне проживання та заяви на натуралізацію, у відділ регіонального офісу Агенства імміграційної служби або департаменті юстиції вас попросять надати довідку про сплату податків. Пізно починати метушитися, коли настає час подання заяви з довідкою про сплату податків, тому обов'язково сплачуйте податок вчасно. Якщо ви надсилаєте гроші батькам або дружині та дітям у свою країну, рекомендується звернутися до місцевого податкового управління, щоб дізнатися, чи маєте ви право на податкове звільнення для утриманців.

9-2 Як платити податки

У цьому розділі розповідається про те, як подавати та сплачувати прибутковий податок та податок на місцевих жителів тощо.

1. Утримання прибуткового податку у джерела виплати

Якщо ви працюєте в компанії, прибутковий податок утримується з вашої щомісячної зарплати та виплачується наприкінці року через коригування за підсумками року, коли ви отримуєте останню в році зарплату.

<Щомісячне утримання у джерела виплати>
Розмір прибуткового податку, що утримується з щомісячної заробітної плати та інших джерел, визначається на підставі «Таблиці утримання у джерела виплати» для трудових доходів.

<Коригування на кінець року>
Оскільки сума прибуткового податку, що підлягає стягненню із загальної суми заробітної плати за рік, не завжди співпадає із загальною сумою прибуткового податку, утриманого із щомісячної суми заробітної плати, сума перевищення/нестачі сплачується при останній виплаті заробітної плати за рік. Це називається коригуванням на кінець року.

При розрахунку прибуткового податку може бути зроблено відрахування на одну особу із подружжя й утриманців, відрахування на інвалідів тощо, спеціальні відрахування на подружжя та відрахування на різні види страхових внесків.

Під час коригування за підсумками року бухгалтер компанії роздасть «Форму декларації для вирахування страхових внесків для найманих працівників/форму заяви на спеціальне звільнення для подружжя найманих працівників», тому заповніть необхідну інформацію та надайте її разом із «довідкою про відрахування внесків зі страхування життя або страхування від землетрусу», якщо у вас є страхування життя або інше страхування. Крім того, якщо у пунктах «Заяви на відрахування з податків для утриманців найманих працівників (зміна)» відбулися зміни у зв'язку з народженням дитини або одруженням утриманця тощо протягом року, ви повинні заповнити необхідну інформацію та подати заяву про зміни.

Особи, чия річна зарплата перевищує 20 мільйонів ієн або отримують зарплату з двох або більше джерел, не підлягають коректуванню за підсумками року і самі мають подавати остаточну податкову декларацію.

2. Податкова декларація

Особи, які мають дохід від підприємницької діяльності або нерухомості, особи, які отримують зарплату з двох джерел, а також особи, чий дохід, крім трудового (перекази, оплата лекцій тощо), перевищує 200 000 ієн, зобов'язані подати «остаточну податкову декларацію». Податкові декларації мають бути подані у відповідне податкове управління в період з 16 лютого по 15 березня за доходи попереднього року (з січня по грудень), а сума податку сплачена у відповідному податковому управлінні або у касі фінансової установи. Крім того, оплата може бути виконана шляхом прямого дебетування з банківського рахунку.

Бланки декларації можна отримати на стійці реєстрації в податковому управлінні, але ви також можете подати та оформити податкову декларацію онлайн через веб-сайт Національного податкового агентства, в якому є розділ, присвячений підготовці остаточних податкових декларацій. Вам необхідно підготувати довідку про утриманий податок, вашу особисту печатку (inkan) тощо, а ті, хто подає декларацію з тих чи інших відрахувань, повинні додати необхідні документи залежно від категорії відрахувань. Під час підготовки податкової декларації в податковому офісі податкова декларація складається платником податків самостійно, хоча працівники можуть проконсультувати на місці. Крім того, податок може бути повернений, якщо ви подасте остаточну податкову декларацію в наведених нижче випадках. Для отримання додаткової інформації, включаючи певні вимоги, зверніться до місцевого податкового управління.
(1) Та частина суми медичних витрат фізичної особи та членів сім'ї, які мають загальний сімейний бюджет, що перевищує загалом 100 000 ієн на рік (5% від валового доходу для тих, чий валовий дохід за рік становить менше 2 млн ієн), розраховується як відрахування з доходів.
(2) Якщо майну завдано збитків унаслідок стихійного лиха, крадіжки чи розтрати тощо, можна претендувати на певну суму відрахування з доходу. Це називається відрахуванням із різних збитків.
(3) Якщо житло або земля купуються або провадиться розширення та перебудова за рахунок кредиту, тоді при дотриманні певних вимог ці кошти розраховуються як податкові відрахування.

3. Податок на місцевих жителів

Податок на місцевих жителів стягується муніципальним управлінням міста, селища чи села за місцем вашого проживання на 1 січня попереднього року з вашого доходу за попередній рік, тому навіть якщо ви зараз безробітний і не маєте доходу, ви можете бути оподатковані, якщо у вас був дохід у попередньому році. Якщо ви оподатковуєтеся податком на місцевих жителів, квитанція для оплати буде надіслана поштою прямо до вас додому, і ви повинні будете оплатити її в муніципальному офісі міста, селища чи села або через банк чи поштове відділення. Якщо ви працюєте в компанії, з якої стягується податок на місцевих жителів, компанія, в якій ви працюєте, буде віднімати податок безпосередньо з вашої зарплати та виплачуватиме його так само, як прибутковий податок.

Особи, які подали остаточну податкову декларацію про доходи до податкового управління, співробітники компаній та співробітники з частковою зайнятістю, які не мають інших доходів, крім зарплати, та чий роботодавець подав звіт про зарплату до місцевого органу самоврядування, та ін. не зобов'язані подавати декларацію про податок на місцевих жителів. З іншого боку, люди, які живуть на грошові перекази або гроші батьків і не проживають в одному домогосподарстві зі своїми утриманцями (наприклад, люди похилого віку, які живуть одні, або студенти, що живуть далеко від батьків), або люди, які взагалі не мали доходу в попередньому році, зобов'язані подати декларацію про податок на місцевих жителів. Якщо ви не впевнені, до якої категорії належите, зверніться до муніципального управління міста, селища чи села за місцем проживання.

9-3 Подання остаточної податкової декларації

Остаточна податкова декларація означає, що платник податків самостійно розраховує суму доходу за рік з 1 січня по 31 грудня кожного року та суму податку, що належить з цього доходу, та подає її до компетентного податкового управління. Для подання податкової декларації платник податків готує свідоцтво про утримання податку у джерела виплати, різні довідки, квитанції за період, печатку та ін. та в період з 16 лютого по 15 березня наступного року звертається до податкового управління для виконання необхідних процедур.

9-4 Коли ви не можете сплатити податки

Якщо податковий платіж не сплачено у встановлений термін, нараховується прострочений податок, але якщо до компетентного податкового органу подано заяву про відстрочення сплати податку через хворобу або закриття підприємства, і воно задоволене, податок може бути сплачений в розстрочку протягом одного року, і в цей період прострочений податок частково скасовується. Залежно від причини неможливості сплати податків, існують також системи розстрочення та відстрочення сплати податку на місцевих жителів. Будь ласка, проконсультуйтеся з податковим відділом муніципалітету вашого міста, селища чи села.

9-5 Державна пенсійна система Японії

З віком усі ми ризикуємо виявитися не в змозі працювати стільки, скільки працювали в молодості, і наша здатність отримувати дохід знижується, хоча це відбувається по-різному у різних людей. У цих умовах державна пенсійна система Японії грає значної ролі в якості соціального механізму, що забезпечує людям можливість жити на пенсії максимально спокійно і комфортно.

Державна пенсійна система Японії заснована на системі підтримки від покоління до покоління, яка покриває пенсійну допомогу нинішніх літніх людей на основі страхових внесків, що сплачуються нинішнім активним поколінням, замість того, щоб накопичувати внески, сплачені окремими особами, та повертати їх окремим особам. Фінансові ресурси покриваються не лише страховими внесками від працюючого покоління, а й державними податками.

У Японії з 1986 року всі жителі країни, включаючи іноземців віком від 20 до 60 років, повинні вступити до державної пенсійної системи. Пенсії виплачуються у межах Національної пенсійної системи (до якої вступають усі жителі країни), пенсійного страхування працівників (наприклад, найманих працівників приватного сектора) та спілок взаємодопомоги для державних службовців та ін.

Існує три типи учасників пенсійної системи: застраховані особи 1 категорії, застраховані особи 2 категорії та застраховані особи 3 категорії, і вони повинні належати до однієї з цих категорій.

Застраховані особи категорії 1
Самозайняті особи з адресою в Японії, працівники сільського, лісового та рибного господарства та їхні сім'ї, студенти, безробітні та інші особи, які не є застрахованими особами ані категорії 2, ані категорії 3. Крім сплати страхових внесків готівкою у призначених фінансових установах, поштових відділеннях та цілодобових магазинах «комбіні», існують інші способи сплати страхових внесків, наприклад, прямим дебетуванням з банківського рахунку або через Інтернет. Якщо ви потрапляєте під категорію 1 застрахованих осіб, ви повинні повідомити про це муніципалітет міста, селища чи села.

Застраховані особи категорії 2
Працівники компаній, державні службовці та інші особи, на яких поширюється пенсійне страхування працівників чи пенсії спілок взаємодопомоги. Страхові внески віднімаються із заробітної плати.

Застраховані особи категорії 3
Одна особа з подружжя, яка перебуває на утриманні застрахованої особи категорії 2 (члена Пенсійного страхування працівників або Пенсійного союзу взаємодопомоги). Страхові внески покриваються пенсійним страхуванням працівників чоловіка або асоціацією соціального страхування та взаємодопомоги, в якій полягає ваш чоловік, тому вам не потрібно платити їх. Якщо ви є застрахованою особою категорії 3, ви повинні повідомити про це свого роботодавця.

2. Пенсійне страхування працівників є обов'язковим для (а) державних установ, місцевих органів влади або юридичних осіб, або (б) індивідуальних підприємств у певних галузях промисловості (*), в яких регулярно працюють п'ять або більше осіб, та працівники, які регулярно працюють у зазначених організаціях, покриваються цим страхуванням. Відповідні установи зобов'язані страхувати навіть тих працівників, які зайняті неповний робочий день або які працюють на підроботці «арбайто», якщо їх щоденні або щотижневі робочі години та кількість відпрацьованих днів на місяць становлять не менше трьох чвертей від кількості годин та днів звичайних працівників. Крім того, страхові внески діляться порівну між роботодавцем та працівником.

* Деякі галузі: обробна промисловість, цивільне будівництво, видобуток корисних копалин, енергетика та газ, транспорт, прибирання, продаж товарів, фінанси та страхування, зберігання та оренда, галузь медичного страхування тощо.

3. Після завершення процедури оформлення пенсії видається бланк повідомлення про присвоєння базового пенсійного номера. Бланк повідомлення про присвоєння базового пенсійного номера дуже важливий, оскільки він є посвідченням особи при отриманні пенсії або при необхідності різних консультацій. Вона буде використовуватися до кінця вашого життя, тому зберігайте її у надійному місці.

4. При вступі до пенсійної програми та за умов виконання певних вимог виплачуватиметься пенсія за інвалідністю, пенсія за втратою годувальника та пенсія по старості. Як правило, щоб отримувати базову пенсію по старості, необхідно бути членом пенсійної схеми загалом 10 років (станом на січень 2024 року), включаючи період, протягом якого ви сплачували внески, та період, протягом якого ви були звільнені від сплати внесків. Однак, навіть якщо період вступу становить менше 10 років, існують певні періоди, які можуть вважатися періодами, що дають право на отримання пенсії, хоча вони і не впливають на розмірі пенсії, і вони називаються «періоди, що підлягають підсумовуванню (порожні періоди)». Якщо період, протягом якого сплачувалися страхові внески, період, протягом якого надавалися звільнення, плюс період, що підлягає підсумовуванню, становить 10 років і більше, тоді вимоги для отримання базової пенсії по старості будуть виконані.

(Спеціальне положення про періоди, що підлягають підсумовуванню (порожні періоди) за пенсією по старості для іноземних громадян)
Якщо є період, в якому особа, яка отримала японське громадянство в результаті натуралізації або особа, що отримала посвідку на постійне проживання, у віці з 20 років по день, що передує її 65-річчю, у період з 1 квітня 1961 року по день, що передує отриманню японського громадянства або дозволу на постійне проживання, не мав адреси в Японії (*Примітка 1) (за винятком періодів, коли особа була молодша за 20 років або старша 60 років), цей період розраховується як «Період, що підлягає підсумовуванню (порожній період)».

(*Примітка 1) Відповідно до Статті 22 Цивільного кодексу за адресою розуміється «місце проживання відповідної особи».
Зверніть увагу, що пенсію можна отримувати, навіть якщо ви живете за межами Японії. Крім того, іноземці, які є членами пенсійної схеми понад шість місяців і відповідають деяким умовам, як-от проживання за кордоном та неотримання пенсійних виплат, можуть вимагати отримання «Одноразової виплати з виходу на пенсію» протягом двох років з дати, коли вони перестають мати адресу в Японії.

9-6 Види державних пенсій та кваліфікаційні вимоги

Оскільки державна пенсійна система — це державна система, що використовує систему підтримки, яка переходить з покоління в покоління, тому існують такі переваги, які відсутні у приватній пенсійній системі.

П'ять переваг державних пенсій.
(a) Розміри допомоги, що ковзають, відповідно до заробітної плати та цінами
(b) Пенсії виплачуються до смерті отримувача
(c) Пенсії з інвалідності та з нагоди втрати годувальника також надаються у надзвичайних ситуаціях
(d) Державне казначейство бере на себе витрати на виплату допомоги тощо.
(e) Сплачувані страхові внески повністю віднімаються з доходу для цілей оподаткування (відрахування внесків соціального страхування).

Пенсії з інвалідності, з нагоди втрати годувальника та по старості для тих, хто є або був членом пенсійної схеми, виплачуються так:

1. Пенсія з інвалідності

Базова пенсія з інвалідності
Якщо в період перебування в національної пенсійній системі людина має захворювання або травму з датою першого медичного огляду (дата, коли особа вперше отримала медичну допомогу від лікаря з приводу захворювання або травми, що стала причиною її інвалідності), і вона перебуває в стані інвалідності відповідно до таблиці оцінки інвалідності (1-а та 2-а група), встановленою законом на дату засвідчення інвалідності, їй виплачуватиметься базова пенсія за інвалідністю. Для отримання додаткової інформації про критерії, терміни та методи засвідчення інвалідності, будь ласка, зверніться до найближчого пенсійного управління.

* Примітка. Умовою отримання базової пенсії з інвалідності є те, що страхові внески сплачувались, або було звільнення від них протягом не менше двох третин терміну з початку сплати внесків до дати за два місяці до того місяця, в якому було здійснено перший медичний огляд, а також відсутність несплат внесків протягом одного року до дати за два місяці до того місяця, в якому було здійснено перший медичний огляд.

Пенсія з інвалідності у пенсійній системі страхування працівників

Якщо у вас є захворювання або травма, яка була вперше пролікована лікарем у той час, коли ви були зареєстровані в системі Пенсійного страхування працівників, і ви маєте інвалідність, що відповідає 1-ій чи 2-ій групі базової пенсії з інвалідності на дату засвідчення інвалідності, понад базової пенсії з інвалідності виплачуватиметься пенсія з інвалідності у системі Пенсійного страхування працівників. Якщо ступінь інвалідності є легкою і не підпадає під 2-у групу, призначається пенсія за інвалідністю 3-ї групи. Якщо захворювання або травма виліковується протягом п'яти років з дати першого медичного огляду і залишається інвалідність, ступінь якої легша, ніж та, за якою проводиться виплата пенсії за інвалідністю в системі Пенсійного страхування працівників, виплачується допомога з інвалідності (одноразова сума).

* Примітка. Щоб отримувати пенсію з інвалідності та допомогу з інвалідності у системі Пенсійного страхування працівників, мають бути виконані вимоги щодо сплати страхових внесків для базової пенсії з інвалідності.

2. Пенсія з нагоди втрати годувальника

Базова пенсія з нагоди втрати годувальника

У разі смерті особи, яка є членом Національної пенсійної системи, базова пенсія з нагоди втрати годувальника призначається «однієї особі з подружжя, яка залишилася та яка має дитину, що досягла 18 років (або 20 років для інвалідів) (або молодше) до кінця фінансового року», або «дитині», які були в неї на утриманні.

* Примітка. Умовою отримання базової пенсії з нагоди втрати годувальника є те, що страхові внески сплачувались або було звільнення від них протягом не менше двох третин терміну з початку сплати внесків до дати за два місяці до того місяця, в якому померла людина, а також відсутність несплати внесків протягом одного року до дати за два місяці до того місяця, в якому померла людина.

Пенсія з нагоди втрати годувальника у системі Пенсійного страхування працівників

У разі смерті особи, яка є членом системи Пенсійного страхування працівників (протягом п'яти років з дати першого медичного огляду у зв'язку з травмою або захворюванням, отриманим протягом входження до пенсійної системи), пенсія з нагоди втрати годувальника у системі Пенсійного страхування працівників виплачується тим членам сім'ї, які залишилися (1. однієї особі з подружжя або дитині, 2. батькам, 3. онукам, 4. бабусі та дідусеві в порядку цієї черговості), які перебували на її утриманні. Однак у випадках, коли на допомогу претендують чоловік, батьки, бабусі та дідусі, заявнику має бути не менше 55 років на момент смерті застрахованого, а виплата допомоги починається з 60 років.

- Базова пенсія з нагоди втрати годувальника також виплачується однієї особі з подружжя з дитиною або дитині. Зверніть увагу, під дитиною мається на увазі лише та дитина, яка має право на отримання базової пенсії з нагоди втрати годувальника.
- Щоб мати право на пенсію з нагоди втрати годувальника у системі Пенсійного страхування працівників, людина має відповідати вимогам щодо сплати страхових внесків для базової пенсії з нагоди втрати годувальника.
- Дружини, які не досягли 30 років і не мають дітей, мають право на термінову допомогу протягом п'яти років.

Існують докладні правила щодо вимог до виплат, тому за більш детальною інформацією звертайтеся до пенсійного управління.

3. Пенсія по старості

Якщо протягом 40 років з 20 до 60 років ви повністю сплачували внески до системи Національного пенсійного страхування, тоді з 65 років ви маєте право на базову пенсію по старості у розмірі 831 700 японських єн на рік (станом на 2026 рік). Якщо протягом певного періоду ви були членом системи Пенсійного страхування працівників, до неї додається пенсія по старості з фонду Пенсійного страхування працівників. Як правило, базову пенсію по старості можна отримувати з 65 років, але якщо заяву подано у віці від 60 до 64 років, пенсія може бути перенесена на більш ранній термін. Проте, якщо базова пенсія по старості переноситься на більш ранній термін, розмір базової пенсії по старості буде зменшено довічно. Крім того, ті, хто був учасником системи Пенсійного страхування працівників протягом не менше одного року, мають право на отримання спеціальної пенсії по старості до 65 років (з 60 до 64 років) залежно від дати народження, за заявою.

Розмір пенсії залежить від періоду участі кожної людини, середньомісячної стандартної винагороди та інших факторів. Незважаючи на щомісячний тягар страхових внесків, для постійних резидентів ця пенсія буде потрібна в майбутньому. Щоб дізнатися, чи зможете ви отримувати пенсію і скільки ви отримуватимете, принесіть свою пенсійну книжку (помаранчеву або синю) або бланк повідомлення про присвоєння базового пенсійного номера до найближчого пенсійного управління та уточніть це. При цьому скажіть (покажіть) людині за стійкою, що щодо пенсії по старості для іноземців існує Спеціальне положення про періоди, що підлягають підсумовуванню (порожні періоди).

Додаткові положення Закону про національну пенсію (Закон № 34 від 1 травня 1985 року) 4 Стаття 8, параграф 5, пункт 11 «Спеціальних положень про період страхового покриття національної пенсії». Урядова постанова № 54 від 28 березня 1986 року, Стаття 12, пункт 1.

Для отримання додаткової інформації зверніться до найближчого пенсійного управління з пенсійною книжкою або бланком повідомлення про присвоєння базового пенсійного номера та карткою резидента.

9-7 Коли ви не можете сплачувати пенсійні внески

Якщо ви фінансово не в змозі сплачувати страхові внески через несподівану хворобу, травму чи безробіття, не маючи доходу, ви можете звернутися до стійки Національної пенсійної служби в мерії тощо із заявою для оцінки доходу та, у разі позитивного рішення, бути звільненим від сплати страхових внесків. Існує чотири види звільнення: повне, на три чверті, на половину та на одну чверть від суми, що сплачується. (Є можливість продовження). Період звільнення розраховується як період, що дає право на отримання пенсії, а розмір одержуваної пенсії при повному звільненні становить половину стандартної пенсії, п'ять восьмих при звільненні на три чверті, шість восьмих при звільненні на половину та сім восьмих при звільненні на одну чверті. Однак, якщо ви не дотримуєтеся встановлених процедур і залишаєтеся із заборгованістю, ви не потрапляєте в період, що дає право на отримання пенсії, і можете не отримати її. Крім того, якщо ви скористалися процедурою звільнення, вона розглядається як період, що дає право на отримання базової пенсії з інвалідності та базової пенсії з нагоди втрати годувальника.

(Приблизний розмір пенсії, отриманої за рік (сума станом на квітень 2025 року))

Базова пенсія по старості	
При оплаті протягом 40 років	831 700 ієн
Якщо ви звільнені від сплати за всі 40 років	415 850 ієн
Базова пенсія з інвалідності	
1-а група	1 036 625 ієн
2-а група	829 300 ієн
Базова пенсія з нагоди втрати годувальника	
Дружина з однією дитиною	829 300 ієн

9-8 Види приватного страхування

У той час як соціальне страхування є обов'язковим, приватне страхування — це самостійний вибір страховки з низки страхових пропозицій для компенсації недоліків, які економічно не покриваються соціальним страхуванням.

В основному воно ділиться на «страхування життя» для компенсації економічного дефіциту та втрат, коли більше неможливо підтримувати певну суму доходу через хворобу, травму, смерть тощо, і «страхування від шкоди», для компенсації шкоди, заподіяної стихійним лихом або нещасним випадком. У страхуванні життя є види, що створюють компенсацію після смерті людини, які компенсують витрати на життя у старості, медичні витрати тощо. Страхування від шкоди включає в основному «страхування від пожеж» та «страхування від землетрусів» тощо та покриває збитки, заподіяні стихійними лихами та землетрусами, а «автострахування» покриває компенсацію від збитків, що підлягає виплаті потерпілому у разі настання відповідальності в результаті ДТП. Існує два види автомобільного страхування.

Автомобільне страхування

(а) Страхування відповідальності (страхування цивільно-правової відповідальності власників автомобілів)
Якщо ви володієте автомобілем, ви повинні укласти договір страхування. Це страхування покриває лише смерть або травми іншої сторони у дорожньо-транспортній пригоді, максимальна сума компенсації становить 30 мільйонів єн на особу у разі смерті та 1,2 мільйонів єн на особу у разі травми. Свідоцтво страхування відповідальності має постійно перебувати в автомобілі, а за недотримання цієї вимоги буде накладено штраф у розмірі до 300 000 японських єн. Якщо особа не застрахувала відповідальність або термін її дії закінчився, за це буде покарання позбавленням волі на строк до одного року або штраф у розмірі 500 000 японських єн.

(b) Добровільне страхування

Добровільне автострахування включає страхування відповідальності за виплату компенсації (за збитки, заподіяні іншій стороні та її транспортному засобу), страхування від травм (для себе і своїх пасажирів) та страхування транспортного засобу (компенсація для свого автомобіля). Участь у програмі необов'язкова, але у нинішній дорожній ситуації будь-якої миті можна стати не лише жертвою, а й порушником. Ви можете відповідати за дорогими позовами щодо нанесення тілесних ушкоджень та шкоди майну, тому вам також необхідно укласти договір добровільного страхування.

Існує два види приватного страхування: одне, де ви сплачуєте страхові внески повністю, та інше, де ви отримуєте частину внесених, як у випадку з депозитом, внесків назад. На ринку представлені різні види страхування, тому перш ніж зробити вибір, рекомендується ретельно обміркувати надзвичайні події та своє майбутнє.

Частина страхових внесків зі страхування життя та страхування від землетрусів віднімається для цілей прибуткового податку.

Довідник для повсякденного життя в Японії
(українською)

Дата першої публікації: Березень 2026 р.
Подальші публікації: (Державний фонд) Азіатський фонд добробуту та освіти,
штаб-квартира у справах біженців
Токійський столичний округ, Мінато-ку, Мінамі-Азабу, 5-1-27
Тел. (03)3449-7011

Співпрацюючі організації (за абеткою):
Верховний комісар ООН у справах біженців (УВКБ ООН)
Корпорація соціального забезпечення Сапото 21
Корпорація соціального забезпечення Міжнародна соціальна служба Японії (ISSJ)
НКО Асоціація сприяння постійному проживанню біженців Канагави
НКО Японська асоціація допомоги біженцям (JAR)